

1937 г.г

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ГОДИНА XXIX

КНИЖКА 1

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ СТЕФАНЪ ПОПОВЪ, Гурко, 51 Абонаментъ за нечленове 100 лева
Администрация — София. Цар. Иоанна, 18. Телефонъ 2-75-89, Пош. чекова с-ка № 672

DER BULGARISCHE TURIST

Zeitschrift des Bulgarischen Turistenvereins. Hauptschriftleiter: STEPHAN POPOV
Schriftleitung: Tzaritza Joanna, 18, Sofia, Tel. 2-75-89

Година XXIX

Януари 1937

Книжка 1

НОВА ГОДИНА

Въ нощта срещу Нова година, въ дома си, въ планинскиѣ хижи, навсѣкжде, всѣки отъ насъ ще изпрати съ въздишка на облекчение старата, изтъркана и овехтяла година и съ надежда и упование, нераздѣлни спътници на всѣко сърдце и разумъ, ще посрещне новата, очаквайки отъ нея да се приближи до обѣждането на своитѣ лични и обществени цели, на които се е обрекълъ като човѣкъ и като гражданинъ.

Въ тази новогодишна молитва нека всѣки отъ насъ спомене и дѣлото на българския туризъмъ и да прибави своето обещание къмъ обета на мнозина други, че още по-вѣрно и по-преданно ще служи на високото си предназначение да бѣде приятелъ на планината и деятелъ въ организацията на нейнитѣ приятели.

Дѣлото на българския туризъмъ, до пълното си преуспѣване има още нужда отъ усилията на всички доброволни дейци, за да постигне всичкитѣ задачи, които си е предначертало. Скромната слава—сѣзнанието за изпълненъ дѣлъгъ — която

дейността ни въ Съюза и за планината носи, нека бѣде още по-заслужена презъ настоящата 1937 година!

Нова година — двадесетъ и девета! — започва и списанието ни „Български туристъ“ Нека се приближимъ още по-усърдно и съ обичъ къмъ него, за да го издигнемъ на висотата, която би съответствувала на нашитѣ преживѣвания въ планината. И нека не забравяме, че редакторътъ на списанието ни е редакторъ за да го подрежда и издава, а не и да го изписва съ сънувани и несънувани псевдоними. Ако всѣки съюзень членъ си постави задачата поне веднажъ презъ годината да напише нѣщичко и го прати въ редакцията, тогава то ще бѣде наше общо списание, което съ имената на всички ще говори на всички ни за щастливи планински дни.

Да ни е честита Новата Година, и Коледа, и всички дни, когато съ трептящо отъ радостъ сърдце ще се срещаме въ планината и ще си размѣняме нашето планинско

Здравей!

СЪДЪРЖАНИЕ: Ив. Шехтовъ — Коледна приказка; Ив. Н. Ивановъ — (НАХУДОЖЕСТВЕНАТА ЧАСТЪ) Подъ снѣжнитѣ олтари на Рила; В. А. Радевъ — Старъ излетъ на Нова година; В. Р. Рикмерсъ — Висока България; Д-ръ Ем. Шаранковъ — За една свещенна планина; Проф. В. Захариевъ — Зимниятъ туризъмъ; Д-ръ Л. Телчаровъ — Приспособяване и тренингъ при планинарството; Е. Мутафовъ — Въ часъ на възделение (стих); Арх. Дограмаджиевъ — Околчица; Д-ръ Б. х. Стамовъ — Планинската спасителна служба; Т. С. — Една ски-недѣля (фейл.); Ник. Ив. Божиновъ — Планинска фотография.

ПЛАНИНЦИ И ПЛАНИНАРИ.

Думата планинарство се наложи вече въ нашитѣ срѣди. Презъ конгресни и извънконгресни спорове, презъ литературни и уставни доказателства дали отъ началото си или отъ последнитѣ години Б.Т.С. е билъ планинарска организация, това не е важно: планинарството се наложи не само като дума, но и като понятие — сега то изразява едно ясно и определѣно отношение къмъ планината. Споревѣтъ по него ще замлъкнатъ.

Остава, обаче, единъ въпросъ изъ областта на езикознанието и нашата терминология откритъ, за който тука правимъ само едно предложение, безъ да обвързваме никого съ него:

Дали планинарътъ и туристътъ сж едно и сжщо нѣщо или сж различни и ако да, по какво, сега нека оставимъ на страна. Да приемемъ даже, че туристътъ и планинарътъ сж едно и сжщо нѣщо и че за напредъ подъ планинари ще разбираме всички туристи. Кое е, обаче, правилно като терминъ:

планинаръ или планинецъ?

Не претендирамъ да съмъ следвалъ филология, а и да претендирамъ — не съмъ, но струва ми се, че между дветѣ думи има сжществена разлика. Ако тази разлика, която изтъквамъ по-долу се приеме отъ всички, задачата ни се улеснява.

Въ планината има два вида хора: които си живѣятъ тамъ и нѣматъ понятие отъ идеята за планината, а за които тя е само теренъ, мѣсто за прехрана, пасбище и каквото щете. Това сж овчари, дървари, селяни отъ планински и подпланински села, накжсо: всички, които си иматъ нѣкава работа въ планината и които отиватъ заради тази работа тамъ, безъ да обръщатъ никакво внимание на самата планина.

Отъ друга страна, има хора — и това сме ние — които отъ градовѣтъ се надигаме и отиваме въ планинитѣ, заради самитѣ тѣхъ.

Разликата е ясна. Тя безъ друго трѣбва да се изрази въ езиковнитѣ означения: езикътъ трѣбва да ни даде възможностъ да различаваме единитѣ отъ другитѣ.

Азъ предлагамъ — безъ да претендирамъ, че съ това поставямъ на съответнитѣ две различни понятия точно отговорящитѣ споредъ науката на езика названия — да наричаме съ словото **планинецъ** всѣки, който си има работа изъ планината и на който тя служи за нѣкаква обикновена цель: прехрана, занаятъ, даже човѣшки видъ — за подчертаване напр. разликата между планинцитѣ отъ долините като войници, като характери, темпераменти и пр.

Отъ друга страна, да наричаме съ думата **планинаръ** всѣки, който отъ чисто духовна потрѣба отива въ планината, безразлично за спортъ, съзерцание, духовно преживѣване и пр.

Грѣшката да смѣсвамъ тѣзи две думи (само като думи, но не и като понятия!) съмъ правилъ и азъ. Считаамъ, обаче, че ние трѣбва да вървимъ къмъ изясняване и осъвършенстване на нашата терминология и затова предлагамъ да се условимъ за горната разлика. На планинаръ съответствува повече планинарски съюзъ, планинарска дейность, планинарски моралъ. На планинецъ — повече планинско село, планинска вода, планински пейзажъ и пр. Планинска хижа го считамъ, обаче, по-правилно отъ планинарска, но планинарска техника, а не планинска!

Мнения по този въпросъ сж желани, но нека тѣ допринесатъ за изясняване на малката разлика, а не за нейното замъгляване. Ако моето предложение се приеме, тогава запомнете — ние сме планинари, а не планинци!

Ст. Поповъ.

На клоновѣтъ, които и до днесъ не сж съобщили точния брой на абонатитѣ си за новата годишнина на списанието, настоящия брой се изпраща споредъ цифрата на миналогодишнитѣ имъ абонати.

Умоляватъ се тѣзи клонове най-късно до 20. I. 1937 да съобщятъ въ редакцията окончателния брой на абонатитѣ си и евентуално поискатъ допълнителни или повърнати излишнитѣ книжки.

Следъ тази дата редакцията не ще взима подъ внимание никакви закѣснѣли рекламации.

ПОВЪРХНОСТНИ ОПИСАНИЯ

Излизащият въ Виена емеседмичникъ за туристика и спортъ „Алгемайне бергшайгеръ - цайтунгъ“, въ броеветъ си отъ 30 октомврий насамъ помѣства едно описание подъ названието „Едно пътуване по Дунава“, отъ г. Хансъ Шишка, въ което сж изложени впечатления отъ пътуването по брѣговетъ на дунавскитѣ държави вкл. и България.

Извънредната способностъ на единъ палубенъ пѣтникъ да вижда задъ видимитѣ брѣгове на една държава цѣлото нейно етнографско съдържание и историческа ценностъ не желаемъ да откажемъ на споменатия авторъ и неговитѣ описания не биха ни дали основание да се занимаваме съ тѣхъ, ако не бѣха образецъ на повърхностни и неповѣрливи впечатления, съ които чужденцитѣ обичатъ следъ завръщането си да гошаватъ наивнитѣ си и непросвѣтени читатели на западъ. Впечатления, които засѣгатъ и насъ като българи и които не желаемъ да останатъ затова неопровергани.

За да иматъ читателитѣ ни представа за стойността на тия впечатления предаваме само тѣзи отъ броеветъ № 707 и 708, засѣгащи ромънския и българския народи, гласящи дословно следното:

„Едно истинско срѣдно съсловие въ Ромъния липсва. Богатиятъ боляринъ е обсебилъ всички права за себе си и потиска невѣжия селянинъ, както е възможно. Глупавъ, мързеливъ и суевѣренъ, ромънскиятъ селянинъ живѣе само съ мамалига, дини и ракия. Ромънецътъ има не по-малко отъ 189 постни дни въ годината, вѣрва въ духове, вампири, джуджета и други безсмислици, които му дрънка попѣтъ. Свещеницитѣ сж стремятъ честно да хранятъ глупостта и я поддържатъ у ромънитѣ. Азъ преживѣхъ веднажъ, какъ селянитѣ въ Царнеши бѣха затворили тѣхния попъ въ пещера, защото отъ седмици не бѣ валѣло. Тамъ той трѣбваше да измоли отъ Господа дъждъ. Следъ като дъждътъ цѣли три дни не завали, попѣтъ бѣ изкаранъ и битъ, следъ което — завали. До като ромънецътъ се реши да работи единъ часъ, трѣбва да лежи съ часове на слънце и да дѣвче мамалигата си въ блаженъ хайлазлъкъ. Чудовищната имъ нечистота не дава възможностъ да се види красотата на рода имъ подъ мръсотията. И въ високитѣ крѣгове държатъ малко на чистотата и бѣльото на облечената съ коприна чокойка не отговаря

на скѣпитѣ горни дрехи по парижка мода. Колкото е красива ромънката на младини, толкова е грозна като вещица въ старостта си. Селянинътъ живѣе въ колибата си заедно съ своитѣ говеда. Децата се смѣсватъ съ свини, кучета, кокошки и овци по земята. Гребени, четки за жѣби и сапунъ сж непознати нѣща въ Ромъния. Накжсо казано — азъ бихъ сравнилъ живота на ромънския селянинъ съ този на дивацитѣ отъ южнитѣ острови.“

Като предоставяме на ромънитѣ да защитятъ нацията си, впечатления отъ които предадохме само като картина, ние идваме на описването на България:

„Българитѣ сж отъ старъ татарски родъ който се е смѣсилъ съ сѣрбитѣ. Българинътъ е приятелъ на цвѣтата и градинитѣ, прилеженъ работникъ и съ това за неговия характеръ е казано почти всичко. Съпругеска измѣна въ България е почти непозната и койго е обещава на едно момиче, че ще се ожени за него, може да го остави да чака и да си направи завещанието. Въ противовѣсъ на ромънеца българинътъ стои духовно много по-високо, макаръ и да не е честенъ като търговецъ, но като човѣкъ е чистъ, работливъ и нравственъ“.

Като благодаримъ на автора за комплиментитѣ, трѣбва да отбележимъ, че подобни пѣтни впечатления, въ които очитѣ оставатъ затворени за истинската култура и историческия подвигъ на единъ народъ, сж вѣрни и ценни колкото една нула. Добре ще направи г. Шишка да прочете и прегледа пѣтнитѣ впечатления на западнитѣ пѣтешественици отъ преди 100 години — отъ тѣхъ все може да научи нѣщо по-свѣсно и по-вѣрно.

Ст. П.

Бележки на Редакцията. Предвидъ обстоятелството, че съюзниятъ календаръ за 1937 година бѣ отпечатанъ въ ограниченъ тиражъ и една голѣма частъ съюзни членове не можахъ да го получатъ, поради изказани желания, Редакцията реши да повтори снимкитѣ на календаря съответно въ различнитѣ броеве на списанието.

СЪЮЗЕНЪ ЖИВОТЪ

Ц. н-во на Съюза е започнало систематични посещения на клоноветъ, придружени съ сказки. Съюзниятъ подпредседателъ К. Кировъ, е посетилъ досега клоноветъ въ Луковитъ и Плѣвнѣ гдето е изнесълъ отлично посетени сказки. Посещенията ще продължатъ.

Издадениятъ отъ Съюза за първи пътъ календаръ се посрещна неочаквано добре отъ всички срѣди. Само за единъ месецъ, отъ излизането му до отпечатването на настоящата книжка, цялото издание на календара е пласирано и оставатъ много искания неудовлетворени.

Зименъ задграниченъ излетъ на БТС.

Ц. Н-во на Съюза устройва презъ м. февруарий втория зименъ съюзенъ задграниченъ излетъ. Обектъ на излета този пътъ сж австрийскитъ Алпи (Тавритъ) и Словенскитъ Алпи (Триглавъ). Излетътъ е само за ски-туристи. Маршрутъ на излета е приблизително следния: София — пътуване съ влакъ презъ Бѣлградъ, Загребъ, Люблина, Иесенице до Малницъ въ Австрия — изкачване върховетъ Анкогелъ и Зоннбликъ (3300 м.) — слизане въ курорта Бадгащайцъ — пътуване обратно до Моистрана — изкачване върхъ Триглавъ и слизане въ Люблина — престой тамъ единъ день и пътуване обратно презъ Загребъ и Бѣлградъ за София. Излетътъ е дванадесетодневенъ и разноска въ сжщия сж изчислени на минималната сума 2500 лева. Въ случай, че излетниците желаятъ да се посещава и Мюнхенъ, разноска се увеличаватъ съ 1000. — Записвания за излета и всички сведения се получаватъ въ съюзната канцелария, София.

КЛОНОВЪ ЖИВОТЪ

„Родни балкани“ — Варна

Всички излети, обявени отъ клона (таква е имало презъ всичкитъ празнични дни), сж реализирани съ голѣмъ брой членове и гости.

Завършенъ е първиятъ и най-труденъ етапъ по модерното каптиране на водата въ района на хижата ни. Поради неблагоприятното време, декоративната работа по постройката отложиме за пролѣтта.

На 30 ноемврий т. г., Тѣхни Величества Царьтъ и Царицата съ Нейно Височество Княгиня Евдокия и малката свита посетиха хижата ни и останаха много довольни отъ уредбата, чистотата и спретнатостта на сжщата.

Издали сме окръжно до нашитъ членове по въпроса съ уреждането техническитъ мжчнотии, които се явяватъ понѣкога при посещениято на хижата отъ гости и плащанитъ отъ тѣхъ такса.

Клонътъ подготвя усилено изнасянето на своята традиционна вечеринка, която ще даде на 31 т. м.

На 29 ноемврий т. г. клонътъ „Юн-долъ“ отъ Б. Т. С. въ с. Лѣджене, Чепинско е ималъ свето редовно годишно събрание. Председателътъ е докладвалъ отчетъ на клона, отъ който е видно, че клонътъ е ималъ завидна излетна и организационна дейность презъ 1935 г. Избрано е ново настоятелство съ председателъ г. Боянъ М. Масларовъ; подпредседателъ г. Петъръ Ив. Чарбовъ; секретаръ-касиеръ Тодоръ Петровъ Джебазовъ; домакинъ Борисъ Гешевъ; зав. излетитъ Спасъ Хр. Спасовъ и за членове: Йорданка Чорбова и Вѣрка Арнаудова. Контролна комисия; председателъ г. Недѣлко А. Шулевъ и членове: Драганъ Стефановъ и Сарафимъ Цинцевъ.

Харманлийскитъ клонъ „Родопи“ отъ БТС на 27 т. м. урежда сказка на тема: „Чувството на любовъ къмъ природата“ отъ г. д-ръ Д. Даскаловъ.

На 6 януарий клонътъ урежда традиционната си забава съ коледно дърво. Приходитъ отъ сказката и забавата сж за залесяването, което клонътъ извършва системно и много резултатно, съ целъ да създаде туристически паркъ въ града.

Севлиево. — Организационниятъ животъ на Кадемлийци е интензивенъ и творчески, които въ лицето на дейната си управа приключватъ годината съ голѣмъ активъ: Хижа „Росица - Мазалатъ“ построена въ най-алпийската частъ на Ст. Планина — масива Кадемлий Мазалатъ — е обзаведена много добре съ нарове и легла за около 100 души. Хижата е отворена винаги и се обслужва отъ двама пазачи. При нея е уредена, съ попощата на Ц. М. И. второстепенна високопланинска метеорологическа станция, която въ най-скоро време ще бжде свързана съ телефонъ. Маркирани сж пътекитъ за хижа „Тѣжа“, до в. Кадемлий и др.

Образувани сж фондове за постройка на заслони подъ в. Кадемлий при „Бѣлитъ води“ и подъ в. Юмрукъ-Чалъ при „Марицото кладенче“, които ежедневно нарастватъ. Образуванъ е и фондъ на-блюдателница Юмрукъ-Чалъ.

СКРЪБНИ. Роднобалканци съобщаватъ за загубата на своя отличенъ членъ Ангелъ А. Пехливановъ.

ВЕСТИ ИЗЪ ЧУЖБИНА.

Приятна грѣшка. Въ отпечатаната бр. 8—9 на списанието книжовна бележка за книгата „Въ планината“, отъ г. Егм. д'Арси е допусната една грѣшка, върху която г. Арси любезно ни обръща вниманието съ едно писмо, отъ което научаваме, че г. председателътъ на международния Сюзъ на алпинисткитѣ организации, не е 75 годишенъ, а само 50. Подобни грѣшки ще изправяме съ удоволствие.

Познатиятъ вече и въ България алпинистъ В. Р. Рикмерсъ — е отпечаталъ въ най-големия сега германски вестникъ „Фолкшперъ Беобахтеръ“, въ броя му отъ 20 ноември т. г., една статия подъ заглавие „Висока България“, въ която изказва много ласкави думи за българскитѣ туристски организации. Извадки отъ тая статия, съдържаща още и оррграфията на България, както и дневникътъ му за пѣтуванията въ Рила и Пиринъ, предаваме въ настоящия брой.

Конгресътъ на Сюза на планинарскитѣ дружества въ Югославия се състоялъ презъ днитѣ 5 и 6.XI. въ Сараево. Присѣствуваха сѣ представители на всичкитѣ отдѣлни сюзии. Следъ одобряване отчета на управата, конгресътъ е решилъ да се започне издаването на сюзно списание за 1937 г., приелъ е за свой членъ планинарското д-во въ южна Сърбия (Скопие), а е отказалъ приемането на д-вото „Морава“ отъ Нишъ. Конгресътъ е решилъ да помоли министра на просвѣтата да разреши и уреди членуването въ специални секции на учащата младежъ, сѣщо се иска законодателна уредба на всички правни отношения на планинарскитѣ д-ва, като и уреждането пѣтуването съ намаление по желѣзницитѣ.

Идущия конгресъ на Сюза ще се състои презъ 1937 год. въ Нови-Садъ.

Изкачвания въ Абисиния. Завладѣлитѣ Абисиния италиянци, изглежда не искатъ да останатъ назадъ и въ планинарско отношение. Въ Абисиния има планини и то много високи, които предлагатъ на планинаритѣ славата на първо изкачване петхиландии — кой нѣма да се запжти къмъ тѣхъ?

Нѣколко офицери и legioneri отъ дивизията на черноризцитѣ „I. февруарий“ сѣ изпълнили смѣли първи изкачвания на най-високитѣ върхове на страната. На тѣхъ се е удало изкачването на лежащата между Семиенъ и Тембиенъ планина Расъ Дашанъ, висока споредъ картата на авиатори 5000 метра.

Изкачването е извършено изъ Адияркай. Следъ четиридневенъ ходъ е билъ построенъ бивакъ на 4000 м. високія проходъ Дашанъ, кждето презъ нощта е имало студъ —10 градуса. Отъ тукъ италиянскитѣ алпинисти сѣ изкачили всичкитѣ деветъ, покрити съ ледъ и снѣгъ, върхове.

Телефонъ въ планинитѣ. Модерното сръдство на свързване планинскитѣ хижи съ телефонъ, особено благотворно при избѣгване и уреждане на планинскитѣ нещастия, добива все по-големо разпространение въ Алпитѣ. Секцията Милано на Италианския Алпийски клубъ е снабдила напоследъкъ всичкитѣ си хижи въ областта Ортлеръ съ телефони и ги е свързала съ долината — една мрежа отъ 27 клм., отъ които 20 клм. сѣ на височина надъ 2700 до 3500 м.! — така че тѣ представляватъ една затворена телефонна мрежа. Въ други хижи сѣ поставили малки безжични изпращачи и получатели по начинъ, че и отъ тамъ могатъ да се водятъ разговори съ цѣлата държавна мрежа. По този начинъ групата Ортлеръ е първата голѣма алпийска група, изцѣло снабдена съ телефонъ.

Рѣдкъ юбилей. е отпразднувалъ Г. Пукъ. Преди 63 години той е изкачилъ като 22 г. юноша върха Гросглокнеръ 46-й подъ редъ. Навършилъ 85 годишна възраст, той отново е изкачилъ върха на 22 септември 1936 г. Въпрѣки напредналата старостъ, изкачването е било съвършено леко за стареца и съ благодарностъ е виждалъ той своитѣ любими планини. Що за планинаръ е Пукъ, личи отъ факта, че презъ това лѣто на 85 г. той е изкачилъ други 10 алпийски върхове.

На башата на алпийския ски-спортъ, полковникъ Билгери, който загина въ обичния му бѣлъ елементъ, бѣ поставенъ преди две години на мѣстото на злополуката единъ простъ кръстъ. Сега неговитѣ почитатели сѣ му издигнали на височината Анхое единъ хубавъ паметникъ, отъ който се виждатъ почти цѣлата верига на австрийскитѣ Алпи, за чието зимно завладяване той е допринеслъ толкова много.

Забраната на северната стена на Айгеръ, издадена отъ швейцарскитѣ кантонални власти (вж. списанието, кн. 8—9, стр. 315 миналата година) начина отъ сръдата на ноември е отгѣнена и стената е „свободна“.

Ски-тренове. Другитѣ дѣржави чув-
ствуваѣ все по-остро нуждата отѣ про-
паганда на туризма въ своитѣ страни и
се мжчатѣ съ най-различни срѣдства да
привлекатѣ както чужденцѣ, така и да
раздвижатѣ сънародницѣтѣ си.

Като отлично срѣдство се е указало
уреждането на специални ски-тренове,
отѣ които пѣрвиятѣ е билѣ пуснатѣ ми-
налата година отѣ полскитѣ желѣзници.
Презъ настоящата година сжщитѣ пус-
катѣ два специални ски-трена, отѣ които
пѣрвиятѣ по време на коледнитѣ и ново-
годишни праздници ще обиколи най-
голѣмитѣ полски зимни центрове и мѣ-
ста за ски (Краковъ — Криница — Зако-
пане — Висла — Краковъ — Варшава).
Пѣтницѣтѣ въ този тренѣ ще иматѣ
следователно, възможността да прека-
ратѣ празницѣтѣ въ планинитѣ и да по-
сетятѣ столицата на Полша. Разбира се
ценитѣ на билетитѣ сж крайно редуци-
рани. Тренѣтѣ се състои отѣ спални ва-
гони, ресторантенѣ вагонѣ, вагонѣ-баръ-
дансингѣ съ кино, вагонѣ съ баня и ду-
шове и фургонѣ за багажа и скитѣ.

Единѣ сравнително добѣръ примѣръ
за подражание у насѣ, който би доприне-
сълѣ по-голѣма полза отколкото ориги-
налнитѣ ски-данѣци!

Пѣеща планина. Въ центѣра на Сво-
ичката планина, въ северна Чехия, се из-
дига високия 535 м. връхѣ Славичкенѣ.
Въ обикновената базалтова купола на
вѣрха нѣма на видѣ нищо интересно.
Интересно е, обаче, какѣ вѣрха е балѣ
назованѣ така. Славичкенѣ или Слани-
чекѣ на чехски значи малко славейче.
При известна посока на вѣтѣра именно,
особено вѣчерѣ, отѣ вѣрха звучатѣ яс-
но и високо звуци, излизачи като че отѣ
органѣ, което е дало името на тази пѣ-
еща планина.

Въ Швейцария има 60 ски-шанци, по
една на всѣки по-голѣмѣ зименѣ спор-
тенѣ плацѣ, изработени и признати отѣ
швейцарския ски-сѣюзѣ. Отѣ тѣхѣ въ
Бернския Оберландѣ има най-много —
14, а най-малко въ Валисѣ — 3, което по-
казва кжде е повече развитѣ спорта и
кжде истинското зимно планинарство.

БЪЛГАРСКА ТУРИСТ. КООПЕРАЦИЯ

УЛ. КН. КЛЕМЕНТИНА 4

ТЕЛЕФОНЪ № 2-61-19

Предлага на **МНОГО НИЗКИ ЦЕНИ** всички при-
надлежности за скиори, туристи и спортисти.

На г. г. чиновницѣтѣ **тримесечно изплащане**

Урежда всѣки праздникѣ и недѣля излети съ
автомобили до хижа Алено, Мусала, Мальовица, Заврачица и др.

ТУРИСТИ И СПОРТИСТИ,

за вашата екипировка търсете всичко отѣ

БЪЛГАРСКА ТУРИСТИЧЕСКА КООПЕРАЦИЯ!

Мусалла — П. Делирадевъ, 1936

Последните дни на изтичащата 1936 год. донесоха на българския туризъм един подарък, който — и да беше останал единичекъ — щеше да изпълни съ смисъл цѣлата година.

Най-после, българският планински първенецъ получи своята апология и тѣ отъ ржцетѣ не на нѣкой другъ, а на самия Павелъ Делирадевъ. Неуморимиятъ Делирадевъ — защото какъ иначе бихме могли да назовемъ неговата безкрайно ценна плодовитостъ — поднася на българският планинари монографията на рилския първенецъ, първата монография въобще на български връхъ. И кой другъ връхъ, можеше да я заслужи освенъ Мусала?

Да коментираме последната книжка на г. Делирадевъ за Мусала е излишно. Всѣки, който е запознатъ съ неговото, посветено на българският планини, творчество, даже и повърхностно, познава голѣмата му любовъ, която лѣха отъ него къмъ планината, преданността, съ която той се отдава на задачата и привързаността му къмъ научната истина, която издига и най-непретенциозната му творба до научно проникновение. Тѣ всичкитѣ личатъ и въ спретнатата книжка Мусалла и радватъ читателя, радватъ го много, защото незабелѣзано, неусетно нашата планинска литература се обогатява по начинъ, който прави честь на възрастата ѝ, както и на условията, всрѣдъ които се създава. И за това обогатяване, което прави всички ни горди, имаме да благодаримъ тъй много на Павелъ Делирадевъ.

За самото издание нѣма както много да говоримъ. Върхътъ Мусалла е разгледанъ въ всички отношения и той възкръсва чрезъ перото на автора тъй, както и ние сме навикнали да го обичаме. Излишни ще бждатъ всички положителни критики, заслужени отъ начало до край. Дветѣ забележки, които си позволяваме да направимъ, не намаляватъ съ нищо стойността имъ.

На първо мѣсто и безъ това малкото иллюстрации можеха да бждатъ много по-добре отпечатани. Не би ли желалъ да се убеди г. Делирадевъ, колко много губятъ неговитѣ издания отъ липсата на художествени иллюстрации? Въ сѣщностъ липсва една снимка на цѣлия връхъ Мусалла, която да даде картинно изображение на нарисувания връхъ.

На второ мѣсто, една малка фактическа погрѣшка. Тиролитѣ (стр. 24) не сѣ отдѣлна планина и въобще не сѣ пла-

нина. Тиролъ се нарича цѣлата земя (das Land Tirol), а планинитѣ въ нея сѣ частъ отъ Източнитѣ австрийски Алпи. Самиятъ Гросглокнеръ е най-високия връхъ на Високитѣ Таври и не може да се степенува между европейскитѣ върхове, защото има само качеството, следъ загубата на Ортлеръ, да бжде най-високия нѣмски връхъ.

Че всѣки културенъ туристъ ще се снабди съ „Мусалла“, въ това не само го съветваме, но сме и убедени.

Ст. П.

Календари. — Д-ръ Вл. Христовъ — **Астрономиченъ календаръ** за 1937 год. Комитетътъ на наблюдателницата Мусалла е направилъ второ издание на горния календаръ. Календарътъ съдържа всички необходими данни за отдѣлнитѣ религиозни календари, таблици по день на изгрѣванията и залѣзванията на слънцето и луната съ допълнителна таблица на корекцията за отдѣлнитѣ градове спрѣмо София, сведения за планетитѣ и затъмненията презъ 1937 год. Календарътъ би направилъ добри услуги на всички планинари. Цена 8 лева.

Календаръ на Държавната печатница. Миналогодишната инициатива и тази година е повторена въ единъ видъ, който прави честь не само на българската печатарска техника, но и въобще на чувството ни за красотата на българската природа. Календарътъ е съ 70 снимки меденъ мечатъ (повечето отъ М. Кръшнякъ Б. Карастояновъ и Г. Пасковъ) и много акварели (трицвѣтни и офсетъ) отъ К. Щъркеловъ. Колкото и наредбата и техниката на подреждането на календаря да търпятъ нѣкои забележки, общо взето не можемъ да не се въздържимъ да изкажемъ възхищението си отъ цѣлото издание и да го посочимъ като причина на основателна гордостъ и радостъ. Поздравяваме уредницитѣ му и прибавяме само малката забележка, че ако формата бѣ по-малкъ, може би, и сега високата му цена щеше да бжде по-достъпна.

Алпийски календари. Отъ нѣколко години вече у насъ се доставятъ и добиватъ все по-голѣмо разпространение алпийскитѣ календари: хубави, художествени издания съ подобрени снимки отъ планинитѣ и живота въ тѣхъ. Най-известнитѣ нѣмски календари бѣха и си оставатъ Spemanns и Blodig's Alpenkalender, които бихме препорѣчали на всѣки желающъ да украси дома си съ иллюстрации отъ алпийския свѣтъ.

СПИСАНИЯ

„Планински вестник“, бр. 12, декември 1936 г. съдържа: Я. Млакаръ — Спомени; Д-ръ Ф. Огринъ — Върховетъ на Врѣхнишкитѣ планини; И. Вестеръ — Х. Фрайеръ на Мангрту; Ал. Спиридовъ — Пресилено катерене; Вести и книжнина.

Хърватски планинаръ, ноември: Проф. Джиромета — На Цвршнични планина; И. Плачекъ — Отъ Сушакъ до Сараево; д-ръ М. Пражичъ — Какъ се брани планинарството; М. Манчъ — Гросглокнеръ; Вести.

Последната книжка, декември, отъ 1936 г. съдържа: С. Врдолякъ — На Лютомъ Камену; д-ръ Й. Флигеръ — Зиме въ долината Дива Грабовица; П. Л. Роки — Камешница планина; Сл. Шаговацъ — Съ четка и боя на Велебитъ; Ст. Ватовецъ — На Дурмиторъ; Вести.

Вестникъ на клуба на Чехословашкитѣ алпинисти, бр. 6, ноември-декември 1936: Л. Щибралъ — Доломититѣ; Д-ръ Ж. Гелнеръ — Лошо време; И. Шимко — На сѣщото вѣже; Вести и книжнина.

Известия на Г. А. А. С., декември 1936 г. Книжката е посветена на 50 годишнината на председателя на Алпенаферайна Р. Ф. Клебелсбергъ съ статии отъ П. Дингелакеръ, Д-ръ Ото Шувитцъ, проф. д-ръ А. Пенкъ, освенъ това: 25 години Алпийски музей — М. Рореръ; 13 декември 1916 г. на Южнотиролския фронтъ — Р. ф. Клебелсбергъ; Вести и книжнина.

„Деръ Бергшайгеръ“, декември 1936, кн. 3, год. VII, сѣщо е посветило последния си брой на Р. ф. Клебелсбергъ по случай юбилея му. Книжката съдържа статии за юбиляра отъ Р. ф. Сидовъ, О. Шолцъ, Х. Ацвангеръ, К. Ф. Волфъ, Х. Кине, О. Амфереръ, А. Шперлихъ, Р. ф. Србикъ, а освенъ тѣхъ: П. Ашенбренеръ — Второто изкачване на Кьонингшпице, северна стена; В. Гадола — Кѣсиятъ ски-завой; Ф. Партенкирхенъ — Коледа въ Баварскитѣ планини; О. Амфереръ — Първото изкачване на Гуглия ди Брента; А. Дургъ — Влияние на климатическитѣ фактори въ планината; А. Дюреръ въ Южния Тиролъ; Бр. Зандеръ — Инсбрукъ като геологична станция; А. Пенкъ — Леденото езеро Св. Магдалена; Х. Хесъ — Изследвания на ледника Хинтерайсъ; Много вести, прегледъ на алпийската литература за 1936 г., книжнина и разни.

Обстеррайхише Алпенцайтунгъ, св. 1176, декември: М. Крютнеръ — Север-

ната стена на Юнгфрау; Излетни сведения и първи изкачвания; Вести и книжнина.

Дойче Алпенцайтунгъ, бр. 11, 1936 г.: В. Мерклъ — Северната стена на Грандъ Шармо; Х. Фишеръ — Доломититѣ въ бѣло; К. Волфъ — Алпийскитѣ пѣтища; Фр. М. Партенкирхенъ — Въ планинска-та хижа; Е. Матиасъ — Ценностъ и красота на ски-туризма; Вести.

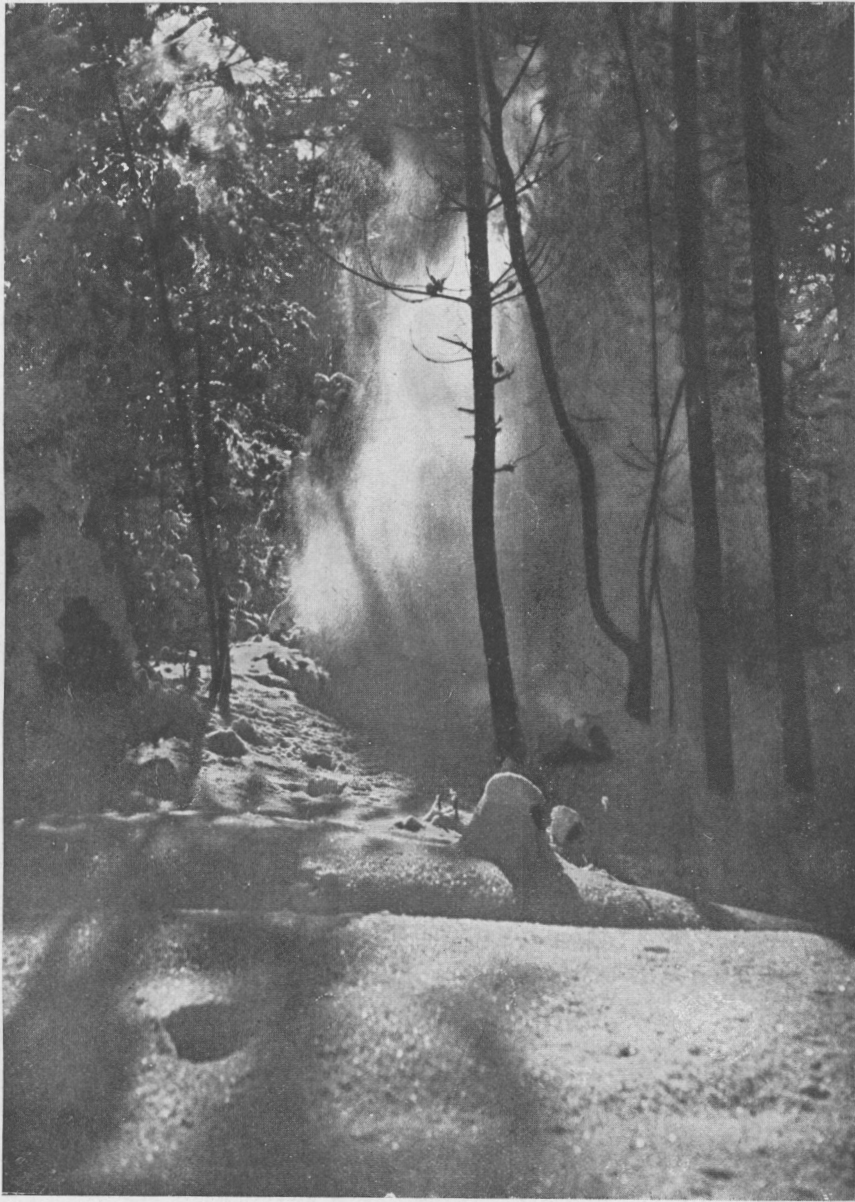
Дойче Алпенцайтунгъ. Хубавото нѣмско списание завършва годишнината си съ отлично подредена декемврийска книжка, красена отъ картината на Х. Ходинеръ — Матерхорнъ и имаща за съдържание: П. Гайслеръ — Изкачването на Канъ Тенгри (7200 м.); Л. Кьогелъ — Загадки на снѣжната покривка; Р. Ханихъ — Мъглата; Х. Кунчеръ — Билото Бартъ въ Карвенделъ; Ф. Гайзеръ — Небесната стѣла въ Бергелъ; Вести и книжнина.

Ла Монтанъ, № 283, ноември 1936: А. Шамсонъ — Егуалъ; А. Бурженъ — Спелеологията на Девули; А. Батанчонъ — Скитѣ въ високитѣ френски долини; Р. Майи — По северната стена на Каперанъ; Съюза и секционна хроника.

„Ла Монтанъ“ приключва годишнината съ декемврийската книжка № 284, съдържаща: П. Дало — Убе; Още за стеленитѣ; А. Беленъ — Изкачвания въ Дюрдюр; М. Фурастие — Талтатъ по източната страна; Ф. М. Лавале — Съ ски въ Дюрдюр; Вести.

Ривиста Менсиле на Итал. Алпийски клубъ, ноември 1936 г.: А. Манарези — Поменъ за Гвидо Рей; Инж. П. Жилионе — Въ Пиринеитѣ; Въ групата на Гранъ Пардизъ; Инж. Ц. Вакчини — Радиосъобщения въ планинитѣ; В. Таранова — долината Бове въ Етна; Вести.

Въ редакцията на списанието „Български туристъ“ въ течение на цѣлата 1936 година се получаваха въ замѣна много български списания и вестници. Поради обстоятелството, че редакцията отдѣли постоянна страница за съдържанието на получаванитѣ чужди списания, по липса на мѣсто ней не бѣ възможно хроникрането на всѣко получено българско списание или вестникъ. Като благодаримъ на тѣхнитѣ редакции, ние ги молимъ да ни изпращатъ своитѣ списания и вестници и за напредъ.

Зимна красота

КОЛЕДНА ПРИКАЗКА

ИВАНЪ ШЕХТОВЪ

Излегнали се на припекъ, на южния склонъ на Орловеца, съ приятеля Б., мълчаливо пушимъ цигара следъ цигара. Свещенна тишина обгръща планината. Отъ време на време, като че ли носенъ на крилетъ на невидима фея, долита само вълчният шумъ на Рилската рѣка, която — хиляда и петстотинъ метра подъ насъ — блѣсти, буйна и пъллива, като сребърна лента на ранното зимно слънце.

Природата, упоена отъ утринния часъ, кжпана и милвана отъ нѣжнитъ лъчи на изгрѣващото слънце, изглежда чаровна. Тя кара душата на човѣка да литне като волна птица и се понесе високо изъ ведрия лазуръ. Погледътъ би се омагьосалъ отъ чара на това южно утро, би се понесълъ надъ тъмнитъ гори, страховититъ и многоцвѣтни канари, бледосинитъ снѣжни прѣспи и нигде не би намѣрилъ покой въ този вълшебенъ лабиринтъ, изпълненъ съ толкова красота и разнообразие . . .

Но нито чарътъ на утрото, нито великолепието и разнообразието на картината предъ очитъ ни, пленяватъ нашитъ души. Нѣщо по-силно, по-могъщо ги привлича. Презъ синкавия пушекъ на цигаритъ погледътъ е прикованъ отъ една точка.

Единъ тѣсенъ, скалистъ рѣбъ на югъ, между Злитъ улей, свършващъ на края съ малка каменна площадка: малъкъ полуостровъ, издигнатъ въ висинитъ, заграденъ съ бездѣлни бездни

Тамъ, на този малъкъ полуостровъ, бѣ прикованъ като Прометея нашия погледъ и душата повторно изживѣваше онова, което се случи нѣкога . . .

Съ свѣткавична бързина се низатъ споменитъ предъ насъ.

Бѣ 6 януарий 1935 година. Надъ „мъртвия градъ“ виснѣше тежко и сиво оловно небе, което убиваше всѣка жива багра и поглъщаше всѣка сѣнка въ безкрайната си мъртва тѣпота. Хората се

движеха като призрази изъ заснѣжени тѣ улици, забулени отъ всѣкидневното еднообразие. Ето спортната ни шейна и едрия конь, който дишайки тежко, бързо се провираше подъ снѣжнитъ арки на бороветъ по шосето за Овнарско . . .

Бавно напредвахме съ скитъ. Кристалниятъ снѣгъ звѣнливо хрупкаше подъ тѣхъ. Вѣтрътъ немилостиво шибаше лицата съ ледени камшици.

Бѣдни вечеръ въ хижа Маловица! — Радостно ни посрещна Зайчето съ група приятели. Коледна елка, веселие и какво ли не още, което може да се преживѣе въ коледна хижа . . .

Коледа: спимъ до късно, после обѣдъ съ всички церемонии, тостове и благопожелания, лакомства и питиета. Следъ обѣдъ на пѣтъ за манастиря.

Снѣгътъ е дълбокъ и прѣхкавъ; скитъ затѣватъ, напредваме бавно. Сибирски студъ, но потъ въ изобилие блика отъ насъ. Небето е покрито съ тежки сиви облаци, които забулватъ върховетъ. Съ страшна сила вѣтрътъ духа по тѣхъ, вдига цѣли облаци снѣгъ и го хвърля въ безднитъ. Наклонътъ става голѣмъ; коридорътъ, по който изкачваме, се стеснява и употребата на скитъ става невъзможна. Улеятъ е почти отвѣсенъ — съ трепетъ очакваме да бждемъ пометени отъ надвисналитъ надъ насъ прѣспи...

Съ мжка завладѣваме върха. Но какво ни очаква тамъ? — Хаосъ! . . . И една велика радостъ, радостъ за победата!

Часътъ е четири, следъ часъ се стъмва. Предпазливо се спускаме по тѣсния и стрѣменъ улей къмъ Иглата. Снѣгътъ по южния склонъ е малко по-неустойчивъ. Кръстътъ на гроба на Спространовъ се мѣрка като сѣнка край насъ въ мъглата, събужда предчувствия и тежкенъ споменъ за ранна смъртъ . . .

Като призрази въ нощта, предъ насъ заставатъ каменни кули, дворци на древни великани. Това сѣ Иглитъ — каменни колоси, които забиватъ остро-

върхи чела съ страховити контури въ хаоса на висинитѣ. Колко бледи и жалки изглеждахме въ тази зловеща ледена пустиня.

Въ лѣво отъ насъ се издигатъ настрѣхналитѣ стени на Иглитѣ, въ дѣсно — непристъпнитѣ скали на рѣба, а предъ насъ — заледения 15-метровъ прагъ на улея.

На кѣде? — се изправя въпроса — безъ пикелъ, безъ вѣже и безъ пирони?

Всѣки опитъ — това знаемъ — въ една отъ споменатитѣ посоки е равносиленъ на гибелъ. Единствено разрешение остава връщането — обратниятъ пътъ къмъ върха.

Отново, стѣпка по стѣпка завладѣваме скалистия дѣсенъ рѣбъ на улея. Бавно слизаме по каменистия му рѣбъ, люшкани немилостиво отъ вѣтра.

Часътъ е 5.30. Нощта разгрѣща черното си наметало и всичко потъва въ мракъ. Намираме се въ единъ захвърленъ въ висинитѣ полуостровъ, заграденъ съ бездни.

Спираме, вглеждаме се единъ въ други и погледитѣ мълчаливо разбиратъ онова, което гордостта ни забранява да кажемъ.

Слагаме орѣжието предъ неизвестността на нощта, поемайки въ сѣщность една много по-тежка и опасна борба: нощувка на 2300 метра въ зимна нощъ, която е разпуснала вихъра на всички свои демони!

Примилено се приготвяме за вечеря, разчистваме снѣга, но вѣтрѣтъ носи непрекъснато новъ. Коледна вечеръ! — нашата приемна, трапезария и спалня представлява една малка площадка отъ два квадратни метра на 2300 м. срѣдъ дивитѣ зимни чертози на Рила. Вечерята е изпълнена съ огорчение и мѣжа: и бутилката конякъ е прѣсната на части въ раницата. Дрехитѣ и хлѣбътъ сѣ ни отиѣнили този пътъ и сѣ поели нашия коледенъ дѣлъ. Вечеря безъ настроение. Хлѣбътъ, месото и всички провизии замръзнали — съ мѣжа се късатъ части отъ тѣхъ. Не можемъ утоли глада

при наличността на толкова апетитни нѣща.

И сега започва оная страшна нощъ, която ще остане неизличима въ паметта за винаги . . . Оная безконечна нощъ, обвита съ ледена мъгла, пронизвана отъ пискливия вой на вѣтра. Подъ надвисналото надъ самитѣ ни глави мѣтно, тежко и непрогледно небе, нощта изглеждаше като море отъ тъмнина.

Седимъ неподвижно, студѣтъ сковава ставитѣ ни, зѣбитѣ тракатъ, а вѣтрѣтъ носи остри, ледени игли и жестоко ги забива въ лицата ни и засипва всичко съ тѣхъ

Времето тече бавно, не — въобще не тече. Въ неговата неподвижностъ, лицата ни замръзватъ, хващатъ ледена кора; челюститѣ сѣ склучени, не може да се говори. Изгубвамъ способността да мисля.

Сладка дрѣмка налегна очитѣ ми. Виждамъ се въ уютна топла стая, лежа на малка кушетка край пламтяща печка. Нѣкаква сладка нѣга се разлива по цѣлото ми тѣло . . . изпитвамъ неземно блаженство.

Сигурно, въ сѣщото това време, когато се унасяхъ на удобната кушетка, бѣлата смъртъ е размахвала надъ мене голѣмитѣ си бѣлопухени крила и дебнѣла мига, когато ще грабне душата ми и съ нея ще хвъркне високо въ хаоса на тази злокобна нощъ.

Силната рѣка на приятеля ми ме раздрусва и върна отново къмъ действителността и живота. Печална действителностъ и печаленъ животъ!

Отворихъ очи, попипахъ снѣга, главата, краката . . . нима подлудявамъ?

Навѣрно бѣхъ бледенъ като смъртъ, а студѣтъ като желѣзенъ свределъ се впиваше отъ сърдцето до мозъка.

Дълга, дълга безконечна нощъ, въ която отъ насъ бѣха останали само два светящи погледа, които търсѣха да откриятъ полумрака на идващия день и идващия животъ . . .

На другия день, следъ 4-часово спущане, спокойно пиехме въ уютната ки-

лия на отеча В. изгубения пай коледна рѣкия и весело разказвахме случилото се на приятелитѣ монаси. Като че ли нищо не е било . . .

И последната цигара догаря. Това ни стрѣска. Събуждаме се сякаш отъ сънъ и — повторно изживѣли случилото се нѣкога, което сега е само една колед-

на приказка — се връщаме къмъ действителността.

Слънцето бѣ се издигнало високо и силно прежуряше. Рѣката подъ насъ още по-силно блѣстѣше и глухиятъ ѝ шумъ едвамъ се дочуваше. Хвърлихме уморенъ, прощаленъ погледъ къмъ „любното“ мѣсто и по североизточния улей се спуснахме къмъ хижата.

ПОДЪ СНѢЖНИТѢ ОЛТАРИ НА РИЛА

ИВАНЪ Н. ИВАНОВЪ

Предвѣчнитѣ олтари на светата рилска земя отново сж посипани съ щедрия даръ на небето. Презъ дългитѣ бѣли нощи, като въ древенъ храмъ цари таинствено безмълвие. Понѣкога само, зли духове налитатъ и съ адския си вой прекъсватъ тишината на молитвения часъ.

Колко бледъ и невзраченъ би останалъ за насъ образа на Рила безъ чара на бѣлитѣ видения. Лѣтната омара и есеннитѣ багри не могатъ да изчерпятъ величието и цѣлостта на исполинския ѝ духъ. Далечно неразбранъ и непостигнатъ би останалъ той безъ магически-тъ свѣтлина, кристалнитѣ дворци и бѣлитѣ олтари!

Незабравими часове на съзерцание и изповѣди! Живиятъ споменъ за тѣхъ остава дълбоко скѣтанъ въ Светая Светихъ на душата. Сивотата на дѣлничния животъ не го обезпѣтява, безразличието и душевната умора не го заличаватъ.

Винаги, когато предъ взора ми се мѣрне силуета на далечна заснѣжена планина, въ менъ възкрѣсва спомена за една щастлива новогодишна вечеръ. На пѣтъ за Мусалла, само двамата съ другаря С., нощта ни срещна още въ началото на гората надъ Царска Бистрица. Решението за излета дойде ненадейно, нѣмахме на разположение ски, нито даже ракети. Бѣхме тръгнали едвали не на нѣкаква сантиментална разходка.

Всичко бѣше затрупано отъ новъ дълбокъ снѣгъ. За дебелината и състоянието му нѣмахме върна представа почти до мостчето, където пѣтеката се превърля на отвѣдния брѣгъ. Надъ мостчето нѣмаше вече никаква пѣтека, нито пѣкъ личаха следитѣ на другъ скитникъ, ималъ дързостта да трѣгне като насъ. Заровени до гърди въ рохкавия снѣгъ, разбрахме още следъ първитѣ стотина метра, че тази нощъ не ще стигнемъ въ малката уютна хижа. Пропаднахме презъ глава въ дълбокитѣ преспи, силитѣ бързо ни напускаха. Още нѣколко безплодни усилия и ние трѣбваше да решимъ да се върнемъ обратно или . . . да останемъ и спимъ на снѣга. Тихата нощъ и сребърниятъ ликъ на луната ни съблазниха. Безъ много колебания, решихме да останемъ и посрещнемъ новата година въ последната дълбока яма, отъ която отмалѣлитѣ ни тѣла безъ друго не можеха сега да излѣзатъ. Надъ насъ бѣше разперилъ клонитѣ си въ видъ на покривъ единъ грамаденъ клекъ. Спомнямъ си, че дълго се забавлявахме съ него, като го ласкаехме съ всевъзможни нѣжности заради рѣдкото му великодушие, което прояви въ този случай.

Сънътъ надвиваше на желанието ни, що годе да се наредимъ и посрещнемъ новата година. Следъ скромна вечеря, обвити добре въ одеялата, решихме да не упорствуваме повече на съня, да се подчинимъ, пѣкъ каквото Богъ даде . . .

Другарят ми беше годеник. Изказах му новогодишни пожелания и въ полу-дрѣмка го запитахъ не се ли упрѣква за жестокостта, която прояви съ този излетъ къмъ младото момиче. Чухъ следъ малко едно „не“ . . . и после всичко утихна.

Разбудихме се и двамата само нѣколко минути преди полунощъ. Луната преваляше къмъ Орловитѣ скали. Окѣпана въ млѣчна свѣтлина, планината беше станала съвсемъ тиха и безплътна. Въ ямата беше достатъчно топло и уютно. Не стана нужда да се раздвижваме, понапрѣгнахме само мускулитѣ си и решихме да останемъ въ това положение.

Настѣпи дванадесетиятъ часъ. Изказахме си отново най-добри пожелания — тъй поне предвещаваще щастливия ни жребий презъ тази първа нощъ.

Не стана нужда да говоримъ повече. Унесенъ въ съзерцание, загубихъ всички усѣщания, само чувствата избликнаха съ необикновена, непозната сила. Имахъ чувството, че оставамъ съвсемъ самъ предъ свѣтия олтаръ на нѣкой храмъ, че наистина въ този храмъ живѣе вездесѣщиятъ Богъ, който всичко вижда и може. Бързо това чувство се замѣни съ друго — като че ли всемогъщата сила се преля въ менъ. Започнахъ

съ една лекота да виждамъ и разбирамъ скрития животъ и сѣщината на нѣщата. Намирахъ много противоречия съ това, което знаехъ до сега, търсехъ чистата истина за себе си и околния миръ. Спомнямъ си, че отрекохъ даже бѣлия цвѣтъ на снѣга. И наистина, това не беше цвѣтътъ, когото възприемаме и можемъ да мислимъ само върху отдѣлнитѣ предмети. Тукъ всичко беше побѣлѣло — бѣлотата плуваше надъ планината, сѣществуваше отдѣлно, сама за себе. Долавяхъ нѣкаква странна връзка между всичко, което тогава ми въздействуваше отъ околната природа и миналия ми животъ. Минаваха предъ менъ единъ следъ другъ образитѣ на близки, почитани или ненавиджани хора, разбирахъ причинитѣ и цената на много тѣхни и мои постѣпки, преживѣхъ и преоценихъ всичко отново съ мѣрквата на висша справедливостъ . . .

Нощта превали. Начена обрядътъ на великата мистерия. Невидима рѣка разнесе жертвения огънъ отъ връхъ на връхъ. Блѣсъкътъ на царственитѣ имъ корони отчетна леденото покривало на нощта.

На пѣтъ къмъ върха, предъ насъ се роди деньтъ съ стихийна воля за животъ и величие.

СТАРЪ ИЗЛЕТЪ НА НОВА ГОДИНА

ВАСИЛЪ А. РАДЕВЪ

Бай Христо Пътелътъ бѣше затворилъ здраво всички капаци по прозорцитѣ на своето помѣщение въ Овнарско, бѣше завъртѣлъ ключа на вратата и намѣрилъ за благоразумно да си слѣзе въ село, да посрѣща новата година край булката. Нѣмаше защо да му се сърдимъ, защото бѣхме на единъ акълъ по разнообразията: той живѣеше на планината, вѣчно самъ, срѣдъ тишината на Царското жилище, което пазеше — е, рекълъ човѣкътъ на този хубавъ празникъ да слѣзе при хората. А ние всѣкидневно се къпѣхме всрѣдъ еднообразието и безличието на града и празникътъ искахме да си направимъ празникъ всрѣдъ тишината и красотата на планината. Всичкото това добре — но предущестанията за топлата и уютна стаичка на бай Христа, за бумтящата печка и за врящия чай, за които презъ цѣлия дълъгъ пѣтъ отъ Говедарци до Овнарско мислено и тайно всѣки единъ отъ насъ мечтаеше — останаха миражъ въ пустинята. И то въ каква пустиня: снѣжна и студена и съ много, много звезди, които никакъ не ни грѣха. . . .

Като се убедихме окончателно, че бай Христо не е добъръ хазайнъ, съставихме короненъ съветъ за разрешение на положението; въ две направления: първо — какъ да излѣземъ изъ положение-то и второ — какъ да влѣземъ въ „апартаментитѣ“ на бай Христа: чрезъ взломъ презъ прозореца ли или насила презъ вратата.

За насила презъ прозореца бѣхме силни и имаме добра опитностъ още отъ хижата Юмрукъ-Чалъ отпреди година. Но не искахме да се повтаряме и затова решихме този пѣтъ да влѣземъ презъ прозореца. При това действие действително се дадохъ по-малко жертви: пострада малко единия отъ капаци-тѣ на прозореца и пукнатото на долния лѣвъ край стъкло, което бѣше доубито и премахнато, за да позволи на ржката

да се пѣхне и откачи куката. И после всичко се нареди: и печката забумтя, и чаятъ закипя, и трапезата се усмихна, и ние се усмигнахме и отморени и весели, изтегнати на топлото легло, спокойно броехме звездитѣ по ясното небе, което надничаше презъ прозореца. Сега то ни радваше, защото ни обещавахе единъ хубавъ новъ день, първия отъ новата година.

Така унесени въ приказки по „спомени мили и радостъ далечна“ не сътихме когато на полунощъ се изтърколи въ миналото бившата година и първитѣ минути на новата година, съ всичкитѣ надежди, които тя ни носеше, ни погалиха по очитѣ, устремени въ стрелкитѣ на будилника на бай Христо, докато устнитѣ ни пѣха въ хоръ известната пѣсень отъ Янъ Кипура:

„Добре дошла; добре дошла,

Годиโน нова :

После си заспахме.

На сутринята съ радостъ установихме, че сме първитѣ щастливци, при които Новата година е дошла. Защото съ умиление посрѣцнахме свѣтлото утро въ този зименъ день вмѣсто въ седемъ, още въ четири и половина часа. Будилникътъ на бай Христо Пѣтела билъ назадъ съ два часа и половина. Нищо — затова пѣкъ тръгнахме къмъ върха точно на опредѣленото отъ по-рано време.

Скоро се измѣгнахме изъ широката долина на Черния Искъръ и поехме пѣтъ въ лѣво, по хребетитѣ на Прекорѣка къмъ равното Йончево езеро. Отъ превала предъ първата рѣка, докато отдѣвахме отъ бързането да достигнемъ изгубеното отъ будилника на бай Христа време, тихо се радвахме на безбрежната красота, която ни обикаляше. Назадъ, долу въ високото и затворено отъ върха на Царъ Шишмана Искровско поле, изъ прѣзрачна сутришна низка омара — като димъ — се червенѣха покривитѣ на малкитѣ къщички на тритѣ планински

селца. Отъ тѣхъ на западъ погледѣтъ гонѣше нагоре по течението му Черния Искъръ изъ тъмното море отъ борови гори дори до Зеления ридъ, Чомак-гьолъ и Еди-гьолъ. Къмъ изтокъ Попова шапка и Лопушница вирнали студени чела къмъ небето, разсърдени сѣкашъ отъ пренебрежението, че ги отминавахме и гонѣхме други крѣгъзори. И напредъ, предъ насъ — по нашия пѣтъ огрѣяни отъ слънцето дветѣ жпѣки на Рупитѣ, които радостни ни чакаха.

Прекосихме рѣката, поехме втория хребетъ, скитѣ ни възѣха по върховетѣ на клека, който лѣтно време тукъ ни покриваше, при Васильова поляна слѣзохме на втората рѣка и по нея бързо-бързо се отзовахме на Йончевото езеро. Езеро? — Нищо подобно: една равнина, свѣжа, бѣла поляна. Байчето въздѣхна издълбоко, после стремглаво се спусна, направи съ зигъ-загъ на скитѣ си нѣколко фигури, които отдалече заприличаха на две голѣми букви, подобно на Л и К и си спомни за топлото лѣтно слънце и синьото кристално езеро, въ което се бѣше кѣпалъ заедно съ сѣщитѣ две букви. И мене ми стана мѣчно — то ние хората винаги сме си малко опѣки: все ни се иска това, което нѣмаме — лѣтѣ си въздишахме за „снѣжната, бѣла планина“, а зиме плачемъ за топлитѣ лѣтни дни и прохладнитѣ води на езерото.

Следъ като изкарахме единъ Кечкянъ съ заледената първа „северна“ стена подъ Рупитѣ, ние се надвесихме надъ изображението (портретъ въ бѣло — както казва художникътъ) на бившето (презъ лѣтото) Страшно езеро. Отъ площадката надъ него, отъ кѣдето лѣтѣ като пуснешъ камъкъ той пада право долу и развълнува синитѣ му води, сега предъ насъ Рупитѣ стояха изправени въ небето, все така горди и страховити, каквито си ги знаемъ винаги. Само синьо никѣде не се виждаше, водата бѣше потънала нѣкъде дълбоко подъ земята и бѣла плащаница покриваше всичко, като въ нѣкакъвъ чуденъ и омаенъ снѣгъ. Дори и ехото, което отъ

тукъ е така забавно, че те примамва и измамва, дали ти отсамъ не си ехото, а ехото — ти: дори и ехото сега бѣше стигнато и бѣло като снѣгъ.

Само дветѣ следи на скитѣ една до друга нагоре къмъ върха бѣха сега живиятъ изразъ на вѣчния купнежъ къмъ вѣчната тукъ красота. Ето, като Св. Францискъ както ходѣлъ по вълнитѣ и ние прекосяваме вълнитѣ на страшното езеро по дебелия пластъ снѣгъ надъ него и съ свити сърдца поемаме пѣтъ по стената къмъ последния етапъ на нашата целъ — на първия день на Новата година да поздравимъ небето отъ най-хубавата планина.

Право да си кажа, да речешъ, че борбата съ планината бѣше толкозъ трудна, колкото понѣкога я описватъ нѣкои — не бѣше. Все пакъ не лесно надвихме върха, но го надвихме. Предъ насъ блѣсна въ цѣлата си премѣна великата Рила. Презъ Су-Чалъ, Йозола и Шишмановци окото бѣгаше къмъ Налбантъ, следваше по Грънчаръ, Суха-вапа, Манчо, Близнацитѣ до гордия Мусала. И надъ тая красота тишината на небето, смѣсена съ глухата пѣсень, която една едва долиташе нѣкъде дълбоко отъ долу, отъ Рилската рѣка. И загубениятъ камбаненъ звѣнъ на клепащото отъ стария манастиръ.

Нали сте ходили на Рупитѣ? Тогава знаете. Гледайте сега: кѣде лесно, кѣде мѣчно, кѣде като хора, кѣде не, минахме си ние Рупитѣ единъ по единъ и се отзовахме на крайния връхъ въ лѣво. Отъ тукъ трѣбваше да се спуснемъ къмъ терасата на Йончевото езеро, после съ терасата къмъ езерото, отъ езерото надолу, въ Овнарско и т. н. — работа само за удоволствие и кефъ.

Но ето, че тукъ Байчето се изхитри. Тѣй като трѣбваше да направимъ на стената тѣлата си на ски, за да не му тежатъ истинскитѣ ски, Байчето реши да ги спусне сами, една по една да направятъ пѣтъ. Първата се отличи, изкара единъ хубавъ шусъ и съ красивъ телемаркъ се възви на платото и спрѣ, уне-

сена съ погледъ къмъ Рупитѣ. Втората, обаче, съ всичката си сила се заблѣска между две никакви камъчета и направи две християнини: едната частъ на лѣво, а другата на дѣсно и увеличи имуществото на Байчето на три ски.

Нали сте се возили на ски? — Ами на строшени? Ако не сте, можете да попитате Байчето какъ и за колко часа се тича отъ Йончевото езеро до Овнарско — и то по тъмно . . .

Разбира се, и това произшествие си имаше смисъла: първо, защото за компенсация за взлома и за строшеното стъкло на бай Христо Пѣтела му оставихме за подпалки едни строшени ски (строшено за строшено) и второ — защото на 2. януарий сжщата Нова година Байчето си вървѣше така лекичко — лекичко отъ Овнарско надолу, махаше си ръце и подсвиркваше, докато на мене свирѣха раменцата

ВИСОКА БЪЛГАРИЯ

В. РИКМЕРЪ РИКМЕРСЪ

Прискръбно е, когато срещитѣ между двама приятели сж затруднени. Ако правимъ разлика между дѣлово и душевно приятелство, България безсъмнено е най-вѣрниятъ нашъ сърдеченъ приятелъ въ Европа. Въпрѣки изгубената война, българскиятъ народъ остана твърдо на наша страна, което рѣдко може да се отбележи за съдружници въ едно провалено предприятие. Но единъ дълъгъ пътъ съ много паспортни граници спѣва стопанската, а съ това и културна размѣна. А именно въ тоя случай тѣй добре биха се съчетали търговското съ любовта въ лицето на стопанския туризъмъ. Въ сравнение съ насъ, България е много, много бедна. Многото нѣмски туристи въ съседнитѣ намъ страни сведочатъ, че все имаме още за отдѣляне. Ръководството на нѣмската деятельность което не се спира предъ нищо, трѣбва да прокара, щото голѣма частъ отъ нашитѣ пътници да бже напжтена къмъ България. Ще трѣбва да помогне и изпитаната готовность за жертви, защото се касае за приятелъ въ нужда.

На този, който копнѣе за непожтнатость, но не може да отиде въ Огнена-земя или Мадагаскаръ, горещо мога да му препорѣчамъ планинския свѣтъ на България. Тамъ той ще намѣри нѣщо като Тиролъ отъ преди сто години. Преди всичко, обаче, той ще намѣри тамъ

единъ народъ отъ въодушевени планинари, който дружелюбно посреща всѣка нѣмецъ, а особено нѣмския планинаръ.

Българитѣ сж първитѣ източноевропейци, у които броденето и катеренето сж народно дѣло. Съ пламенно усърдие, мимо нѣмотията си, тѣ сж отбелѣзали голѣми успѣхи. Видимо изражение е Българскиятъ Туристически Сюзъ, който е построилъ вече повече отъ 40 хижи, проява улеснена въ висша степенъ отъ доброволния трудъ на членоветѣ. Въ София, въ недѣля, бѣхъ свидетелъ на едно движение къмъ планинитѣ, което не бихъ счелъ за възможно за единъ балкански градъ.

Нѣма столица въ Европа, която би могла да се похвали въ такава близость съ планина отъ две хиляди метра. Човѣкъ може да прави сравнение само съ Инсбрукъ и Салцбургъ. Понеже и другитѣ планини не лежатъ далечъ, София е срѣдище и на планинарството въ страната. Чужденецътъ — планинаръ, който и безъ това не може да избѣгне София, влиза тамъ веднага въ връзка съ сродни нему срѣди.

Преди 2 години прекарахме заедно съ жена ми 10 седмици въ България и пребродихме всички нейни планини. При пристигането ни въ София, още на гарата ни посрещна цѣлъ взводъ изпитани водачи, който съ кола по лжкатушеще

посе ни изведе близо до хижата „Алеко“ на Витоша. Следъ това, съ много извинения ни поканиха за половинъ часъ да благоволимъ да си послужимъ съ краката. Хижата кръстена на писателя Алеко Константиновъ, основателя на туристическата организация, е просторна и удобна. За движението въ празникъ, разбира се, и десетъ хижи не биха стигнали.

Годишниятъ празникъ въ паметъ на Алеко Константиновъ на 28 августъ дава добра представа за планинарския животъ на София. Презъ това лѣто народното тържество събра на върха повече отъ 5000 души. При това, нека се знае, че нито бира, нито друго нѣкое панаирско зрелище не чака гоститѣ горе и че повечето отъ тѣхъ трѣбва да тичатъ пеша шесть часа, като малцина иматъ срѣдства за здрави обувки.

Въ България е вече нѣщо обикновено сватби на ревностни планинари да ставатъ на нѣкой върхъ. Свещеникътъ, който не само на думи, но и на дѣло, ги насочва къмъ небето, горе свързва невидимата връзка.

Последва освещаването на новата хижа Белмекенъ. Като водачъ имаме този пѣтъ единъ архимандритъ, секретаря на Св. Синодъ. Той носѣше обичайната черна тога, една трѣбеста шапка и пълна брада, крепена отъ колосана яка. По-късно отъ тази обвивка се излюпи здравъ туристъ съ кѣси гашета.

Два часа съ влака и следъ това за половинъ часъ съ файтони стигнахме въ хубавото лѣтовище Костенецъ, което има и лѣковити бани. България, въобще притежава необичайно количество горещи и студени минерални извори, чиито води представляватъ всички възможни химически състави. Тукъ се събраха около 300 планинари, между които и делегации отъ най-отдалечени краища. Първата половина на нощта прекарахме много весело, макаръ и не много умѣстно при вино, пѣсни и танци въ единъ голѣмъ салонъ. Толкова по-киселъ ни из-

лѣзе четиричасовиятъ възлазъ до хижата и то по една твърде камениста пѣтека, понеже тукъ по такива мѣста нѣма още пѣтища като у насъ.

Съ мъжа намѣрихме по чаша чай и парче хлѣбъ, докато българитѣ безъ да закусятъ, трѣгваха съ крилати крака. Българскитѣ планинари съчетаватъ въ себе си твърдостъ и бързина съ удивителна непретенциозностъ. Многого участници пѣкъ подчертаваха, че тукъ броденето изъ планината е още едно придружено съ жертви поклонение. Хижата лежи край малко езеро срѣдъ девствена клекова гора. Околността бѣше дивна хубава рамка за религиозната церемония. Златошититѣ одежди на духовенството блѣстѣха на слънцето и живописно прѣснатитѣ по склона групи пригласяха на черковнитѣ пѣсни.

Следъ това, господата Статковъ и Делирадевъ ни водиха изъ Рила и Пиринъ. Делирадевъ, доста възрастно, но кораво момче — сѣщото лѣто бѣше прекосилъ Балкана отъ единия му край до другия — е най-добриятъ познавачъ на българскитѣ планини, за които е написалъ множество книги. Съ благодарностъ си спомняме за тѣзи доблестни и услужливи другари. Ние пребродихме тия високи планини отъ край до край. Отъ Алпитѣ тѣ се отличаватъ само по това, че липсватъ фирнови полета и ледници, освенъ това и съ своята стихийна първобитностъ, която туристиката твърде малко е могла да накърни.

Следъ като пребродихме за единъ месецъ цѣла Рила и Пиринъ, чакъ до забележителния Мелникъ, въ края на октомврий въ Родопитѣ ни завари дъждовния периодъ. По глинести пѣтища и презъ безкрайни иглолистни гори, стигнахме въ Батакъ, кждето стана голѣмото клане презъ 1876 година.

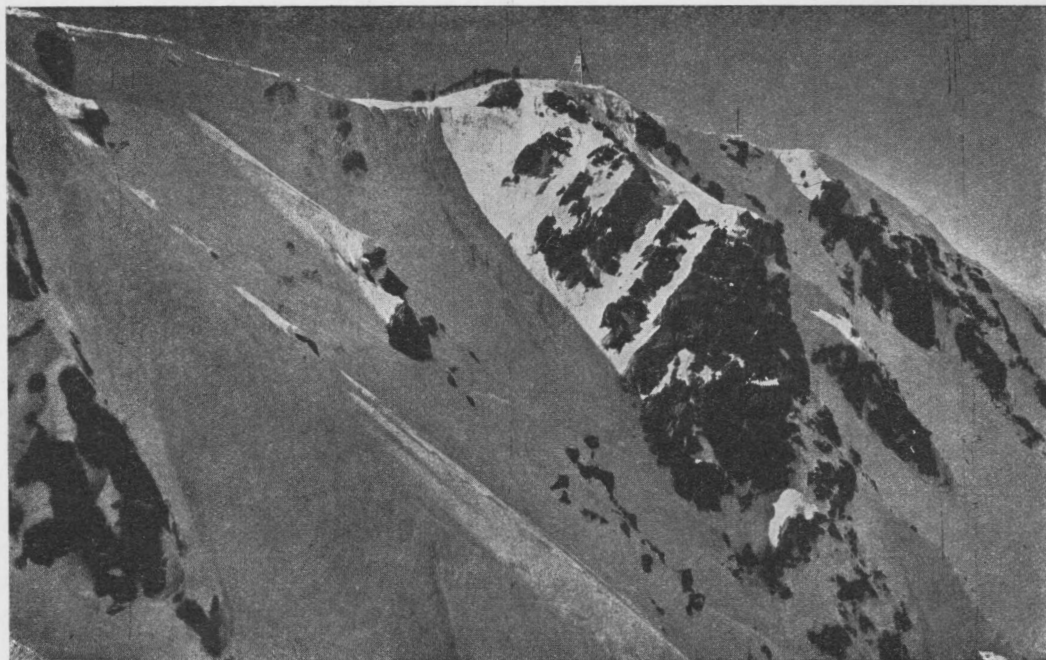
Въ България отъ време се прилага въ живота народната сдруженостъ. И затова всѣки нѣмецъ трѣбва да се чувствува добре между тѣхъ.

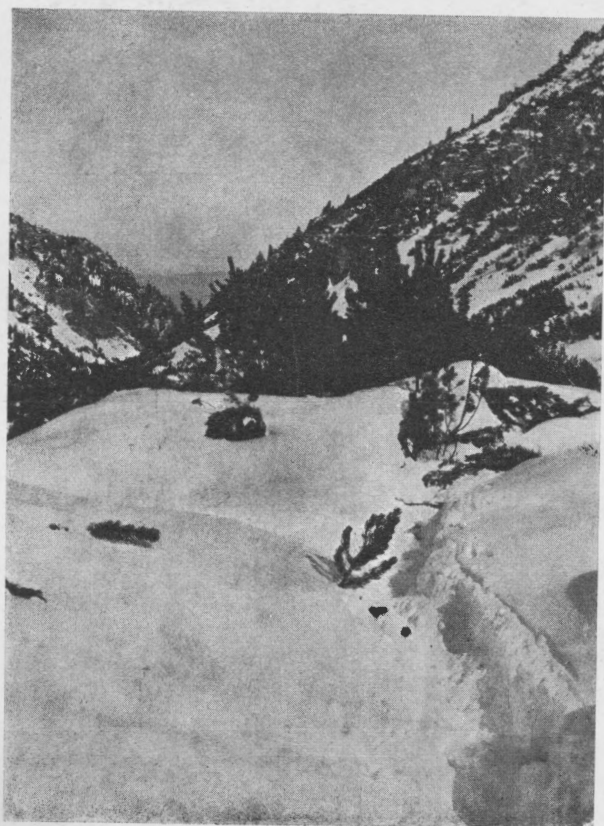
Врѣхъ Орловецѣ

Снимка М. Кръшнякъ

КЪМЪ: ШЕХТОВЪ, КОЛЕДНА ПРИКАЗКА

Мусала

КЪМЪ: ИВАНОВЪ, СНЪЖНИ
ОЛТАРИ НА РИЛА

Долината на Бистрица
Сн. Ив. Ивановъ

Рупитѣ, общъ изгледъ

Мальовица отъ Зеления ридъ

КЪМЪ: РАДЕВЪ, НОВА ГОДИНА

ЗА ЕДНА СВЕ- ЩЕНА ПЛАНИНА

Д-РЪ ЕМ. ШАРАНКОВЪ

Тукъ нѣмаше мѣсто за боговетъ;
останало бѣ само божественото.

Край неспокойнитѣ пламъчета, коиго ни топлѣха гърбоветѣ, следѣхъ въ прохладния сутриненъ здрачъ, какъ изригващитѣ отъ безводнитѣ гърла грамадини, тъмни вълни мѣгла заплашително политаха къмъ насъ и мигомъ се стопяваха, като че погълнати въ скалитѣ.

Седмица преди това, ние, двама приятели на планината, скѣсахме рѣждащата верига на всѣкидневието. Значи ли нѣщо, че това бѣха последнитѣ дни на юлий? Стоманената птица ни носѣше надъ Солунския заливъ. Олимпъ израствна неусѣтно край брѣга, и пухкави, бѣли облачета се опитваха напраздно да

притулятъ голия хребетъ. „Една голѣма Витоша“, помислихъ. И веднага добавихъ: „Може би, малкъ Пиринъ“.

За да бждѣше вълшебството пълно, трѣбваше бѣлезникаво синитѣ и зеленикави петна на залива да станатъ съвършено гладки, та да се пречупи въ тѣхното огледало образътъ на планината.

И чакъ наждрениятъ брѣгъ на Егея откъсна погледа отъ непълновъзрастния трихиландникъ.

Нѣколко дни по-късно, ние отново я видѣхме — планината, която бѣ останала почти недосегната отъ човѣшката стѣпка и която, може би, заради това бѣ

успѣла да разпали така неугасимо въображението на елините, останало живо въ образитѣ на едно голѣмо творчество, излѣно въ камѣкъ.

Посетихме я нѣколко дни по-късно — този път: въ подножието ѝ. Малкото село, свито въ камѣнакъ и драки, наречено преводно „Каменица“, ни посрѣща съ любопитни погледи. Тукъ е „входната врата“ за Олимпъ. Но тукъ трудно различаватъ пикела отъ копача, планинаря отъ иманяра. Може би, за туй ни се стори, че вратата рѣдко се отваря.

Все пакъ, планината ни прие въ тихата, топла лѣтна нощъ. И като Еосъ, която отлита съ роснитѣ капки въ висинитѣ, ние, двамата приятели на планината, осмнахме на птеката къмъ поднебеснитѣ скали. Още бѣха влажни коситѣ ни отъ солената вода, когато ни погълна грамадната долина, зѣеща къмъ морето. Изъ утробата на тази долина се промъква всрѣдъ жаднитѣ за капка влага безплодни камѣни малката Врисула. И още преди да затихне планинскиятъ ѝ шепотъ, подъ селото я посрѣщатъ съ равния си плѣсъкъ вълнитѣ на залива.

Първитѣ четири часа пътъ водятъ до чудно хубавия уменъ отливъкъ на Рилския манастиръ, — Агейосъ Дионисосъ — сгушенъ като него въ иглолистно обраслитѣ стрѣмни склонове на една, сякашъ безкрайно дълга, долина. Прекрасниятъ карстовъ изворъ Приония, по-хубавъ и отъ името си, поразява съ своята бистрота; като че и плакнатитѣ отъ водата му камѣни сж прозрачни. А въ манастиря — само трима монаха, чиято обща възраст приближава двесте. Малкиятъ въсѣченъ пламѣкъ и молитвата тукъ сж тихи, еднакво необходими и еднакво неизбѣжни като коравиятъ черенъ хлѣбъ, като киткитѣ сушени билки.

Недалечъ, отвесно въ склона надъ рѣката, тъмнѣ дълбока пещера сега параклисъ — въ която намиратъ убѣжище и отдѣхватъ уморенитѣ отъ стрѣмния възходъ морски вѣтрове.

Вторитѣ четири часа пътъ водятъ до хижата. Сградена подъ билото, върху

грамадна възвишеностъ, предъ която тѣсната и дълбока долина се раздвоява, тази хижа наднича между разреждащата се вече къмъ две хиляди метра иглолистна гора. Всѣка нова чупка на безупрѣчно водещата птека замѣня простора къмъ все по-широко разтварящия се заливъ съ погледа къмъ голитѣ жѣбери. Окото се губи между два безкрая: на югъ то потъва въ едва потрепващата гълъбова синина на водитѣ, безшумно плискащи се нѣкъде долу въ подножието и стопяващи се въ неизмѣримата далечина, откъснати сякашъ и отъ всѣка мѣрка за време; на северъ го посрѣщатъ мълчаливо мрачнитѣ „Стражи“ на миналото — скалистата стена, прорѣзана отъ сиѣжни ивици, неуловимо се въззема отъ глухата долина до прозрачната синева, въ която се докосватъ каменнитѣ поли, и властно заковава погледа върху своята могъща, необхватна, разрѣфана отъ вѣковетѣ грѣдь.

Черниятъ звезденъ сводъ на настъпилата нощъ спокойно се топѣше предъ поръбилата хоризонта на залива руменина, която тримата ние — хижата, приятелътъ ми и азъ — срещнахме на открито.

Предъ последния четиричасовъ пътъ, който отвежда на върха, очитѣ едва се притвориха въ кратѣкъ сънъ. Сутринниятъ здрачъ и първата позлата мълкомъ посочиха това, което още предстоеше: върхътъ на една планина; тайната, не, не тайната, а порутеното светилище на една религия.

По голия склонѣ, по ронливитѣ скали, безъ птека, леката следа на която отвежда до последния леденъ изворъ край хижата и най-послед: земята се стопява подъ краката. Огромна се разтвара бездната на Мегалоказана, погледътъ се плъзга надъ нея далечъ на северъ по застиналитѣ вълни отъ планински зери-ги, които се губятъ къмъ Пирина. Незгладима е и следата отъ гледката на югъ, къмъ раздиплената небесно синя престилка на Олимпъ — къмъ цѣлия заливъ, който трепти, трепти.

Голѣмата планина е потънала въ себе си. Израстнала самотно край брѣга, достойна за великата шестилѣтна стѣпка на слѣпния пѣвецъ, сега самата тя е слѣпа: нѣма тукъ синитѣ планински очи, които правятъ скалата да заживѣе въ нѣжната игра на лекото вълнение, въ което биха се оглеждали звездитѣ. Угасналъ е блѣсъка въ зѣещитѣ, потъмнѣли каменисти гърла.

Но защо, наистина, да оживѣва? Кого, какво очаква тя следъ всичкото, което бѣха ѝ дарили?

Напуснахъ най-хубавия ѝ връхъ Стефани (Вѣнденосецътъ) последенъ.

По стрѣмната урва, отронени камъчета шумолѣха: наистина, за богове тукъ нѣма вече мѣсто. И азъ допълняхъ: все пакъ, останало ѝ е божественото.

ЗИМЕНЪ ТУРИЗЪМЪ

(Резюме отъ реферата, четенъ на XXIXредовенъ съюзенъ съборъ въ Лѣджене на 2 августъ 1936 г.)

ПРОФ. В. ЗАХАРИЕВЪ

Може би ще се види странно, че тукъ, въ единъ толкова хубавъ свѣтълъ лѣтенъ день си позволявамъ да говоря за зимата и да сподѣля нѣкои мисли относно зимния туризъмъ, по право за нашата излетна дейность презъ зимата. Но тъкмо Съборътъ на Българския туристически съюзъ, на който единъжъ презъ годината се събира елита на туристическа България, остава единичниятъ случай за разглеждане въпроси отъ подобенъ характеръ.

Както неизмѣнно се редуваатъ денътъ и нощта, така следъ знойното лѣто и пѣстроликата есенъ пакъ ще дойде зимата съ замайващата красота на заснѣженитѣ простори и богатитѣ възможности за продължаване нашата излетна дейность

При нашитѣ климатически условия, поради контраста между четиритѣ годишни времена, налага ни се да съгласуваме излетната си дейность съ особено-сититѣ на сезона. Отдавна мина времето когато презъ последнитѣ есенни дни раницата и туристическата гега се окачаха на гвоздеа, за да бѣдатъ потърсени едновременно тогава, когато триумфално шествува пролѣтътъ, когато сж изчезнали последнитѣ ивици снѣгъ по върхове и рудини.

При предпоставката, че Б. Т. С. по своя характеръ е планинска органи-

зация, считамъ за необходимо да подчертая, че разлика между излетна дейность презъ лѣтото или зимата не трѣбва да се прави. Наистина, въ първитѣ години следъ основаването Българското туристическо Д-во, (сега Б.Т.С.), тържествено се обявяватъ и устройватъ излети само до близки, лесно достѣпни мѣста и то само презъ най-хубавитѣ лѣтни дни. По-късно следватъ нѣкои многодневни планински излети, подиръ които нерешително се устройватъ и скромни зимни такива, за да се стигне въ последнитѣ години до пълното завладяване приоблачнитѣ висини на Рила, Пиринъ и Балкана, и то презъ най-суровитѣ и страсотни зимни дни.

Естествено, за подобни, особено трудни високо-планински излети сж необходими, освенъ трениране и подходяща екипировка, помощни сръдства за удобно, бързо и леко ходене по дълбока снѣжна покривка, каквито не притежавахме преди десетина-петнадесетъ години. На тѣзи именно, необходими за презъ зимата помощни сръдства, за нѣколко минути ще спра Вашето просвѣтено внимание.

Преди много вѣкове, въ непосилна борба съ суровата природа, когато снѣговетѣ за дълги месеци сж затруднявали всѣкакво движение, човѣкътъ въ

стремежа си да се приспособи към тѣзи условия е билъ принуденъ да потърси нѣкакъвъ начинъ, срѣдство за преодоляване прѣчките за движение.

Това прастаро незамѣнимо, изпитано срѣдство за ходене по снѣга, съ което си служимъ и сега, сѣ скитѣ. Далечниятъ имъ произходъ трѣбва да се търси въ севернитѣ области на Европа и Азия. Въ легендитѣ на севернитѣ народи често се говори за „хвърковати снѣжни обувки“.

Въ Скандинавския полуостровъ, въ Финландия, въ Сибиръ, навсѣкжде въ севернитѣ страни, скитѣ сѣ необходими за всички. Съ тѣхъ се поддържатъ съобщения съ близки и по-далечни селища, съ тѣхъ се ходи на ловъ, на работа изъ горитѣ, навсѣкжде. Скитѣ се употребяватъ и въ алпийскитѣ мѣста на Швейцария, Германия, Италия и Словенско, кѣдето дълбокитѣ снѣгове значително затрудняватъ съобщенията.

За произхода на скитѣ, чийто прототипъ се смѣта така наречената снѣжна обувка която по-късно се оформява като снѣженъ обрѣчъ — ракетата, сѣществувва богата литература. Научни изследвания установяватъ, че самата дума „ски“ е отъ санскритски произходъ. При Балингстаа въ Норвегия е намѣрено найстарото изображение на човѣкъ, който ходи съ ски, върху единъ камѣкъ съ руни, датиранъ къмъ 1050 год. пр. р. Хр.

По-нови изследвания установяватъ, че скитѣ въ много сходна на сегашната имъ телемаркова форма сѣ били употребявани въ Естония и Лапландия 2500 години пр. Р. Хр. Персийскиятъ лѣтописецъ Фадулъ Алахъ Рашидъ едѣ Динъ споменава, че и китайцитѣ и монголцитѣ сѣ познавали скитѣ 1300 години пр. Христа.

Страбонъ Римски къмъ 18 год. сл. Христа съобщава, че кавказкитѣ племена си служели за ходене по снѣга съ дъски, подплатени съ необработена говежда кожа. Императоръ Траянъ въ похода си презъ заснѣженитѣ арменски планини поставилъ за водачи на легионитѣ си туземци, които правѣли пѣртина по снѣга

съ крѣжила отъ преплетени прѣчки, привързани на краката имъ.

Византийскиятъ императоръ Лъвъ, още като византийски полководецъ, преминалъ Кавказкитѣ планински вериги съ 50 водачи обути въ такива снѣжни обувки. Има още много данни, споредъ които малоазиятски народи сѣ преминавали високитѣ планински вериги, обути въ завързани съ ремѣци на краката подобни обувки.

Една старинна хроника отъ XVI в. (1555 год.) написана отъ шведския епископъ Олаусъ Магнусъ отъ Упсала, украсена съ образи на мъже и жени, които си служатъ съ ски, отивайки на ловъ въорѣжени съ лѣкове, за пренасяне различни вещи на грѣбъ и т. н. е посветена напълно на скитѣ и тѣхното употребление. Въ неговата *Historia de gentibus septentrionalibus* е дадено и едно изображение на конь и водача му съ завързани на краката имъ снѣжни обувки, подобни на сегашнитѣ ракети.

Финитѣ употребявали снѣжни обувки съ различна дължина — едната използвали при спускането, а другата при засилването напредъ.

Презъ време на тридесетгодишната война шведитѣ разпространяватъ скитѣ на югъ чакъ до словенскитѣ Алпи. Словенецътъ Валваторъ въ своята книга *Zur Ehre des Herzogthums Crain* написана въ 1689 год. говори за всеобщото имъ употребление въ Словенско.

Въ севернитѣ народи, въ миналото, често сѣ били организирани специални военни отряди за зимни походи. Въ Норвегия, употреблението на скитѣ за военни цели е било въведено отдавна. Къмъ 1767 год. войницитѣ сѣ обучавани при спускане съ ски да улучватъ съ орѣжието си опредѣлена цель.

Въ войната между шведи и норвежци презъ 1808 г. норвежцитѣ имали надмощие, защото воювали съ около 2000 отлично обучени войници-скиори.

Презъ последната — общоевропейска война, сѣщо бѣше изтъкнато значението на скитѣ като единствено срѣдство за до-

достъпъ въ заснѣжени високопланински мѣста. Скитѣ бѣха отлично използвани отъ войскови части действащи въ Алпите, Карпатите и Вогезите. Летящи скиорски отряди и патрули сж изпълнявали особено важни оперативни задачи. Армии не снабдени съ такива отряди сж дали доста жертви при преминаване на заснѣжени планини. Добре обучените алпийски части съ скиорски отряди сж дали най-малкъ процентъ жертви на снѣжни бури, лавини и премръзвания.

Пакъ скандинавските страни, където сж намѣрени толкова следи за ранния произходъ на скитѣ, ги популяризираха като сръдство за спортъ и туризъмъ. Презъ 1843 г. въ Тромсйо е устроено първото състезание на ски. Двадесетъ години по-късно, монасите отъ Санг-Бернаръ получаватъ първиятъ чифтъ ски. Къмъ 1877 г. се основава първия ски-клубъ въ Християния. Наскоро следъ това пакъ тамъ опитни скиори отъ мѣстността Телемаркенъ показватъ най-голѣмо изкуство за владене скитѣ и отбелязватъ фантастичния за онова време скокъ отъ 23 метра. Разбира се, тогава никой отъ смаяната публика не е предполагалъ, че ще бѣде възможенъ скокъ отъ 101 м. на летяще въ въздуха скиоръ, какъвто презъ миналата зима отбелѣза австриецъ Йозефъ Бралдъ на гигантската ски шанца въ Планица — Словенските Алпи.

Следъ тѣзи първи по рода спортни демонстрации, интереса къмъ скитѣ значително нараства, най-вече следъ публикуването презъ 1890 г. книгата на Нансенъ „Презъ Гренландия съ ски“. Постепенно и алпинистите започватъ да си служатъ съ ски. Презъ 1904 г. се отбелѣзва първото изкачване на Монбланъ съ помощта на ски.

Въ следвоенните години скиорството става масово явление. Създаватъ се навсѣкжде клубове и организации за спортъ и ски туризъмъ. Въ Норвегия, напр. по настоящемъ има около 820 такива дружества съ 39,300 членове. Навсѣкжде, при очевидната полза отъ упражняване скиор

ството се създаватъ най-благоприятни условия за неговото развитие.

Само у насъ може би, все още ще се намѣрятъ хора, които смѣтатъ скиорството като забава за охолни хора, като луксъ и които съ присмѣхъ гледатъ на туристите екипирани съ ски. Презъ тази зима при откриване зимния сезонъ въ татрите на Полша е присѣтствувалъ като скиоръ председателя на полската република проф. Игнаци Мошчицки, който, въпрѣки напредналата си възраст, често употребява скитѣ при своите планински излети. Бившия австрийски вице-канцлеръ князь Щаренбергъ сжщо бѣше една отъ често срещаните познати фигури на голѣмите скиорски празници изъ австрийския Тиролъ.

Не се решавамъ да ви отекчавамъ съ повече примѣри. За да подчертая какво е отношението на кабинетните хора, на хората на науката къмъ скиорството, ще напомня само че къмъ края на февруарий т. г., когато въ Австрия се произведоха общостудентските ски състезания, вестниците съобщиха, че начело на записаните се състезатели отъ различните университети сж били нѣколко професори, между които ректора на университета въ Инсбрукъ проф. Д-ръ Кофлеръ.

Сега навсѣкжде на скитѣ се гледа не само като на сръдство за спортуване, но главно като на отлично помощно сръдство за предприемане на зимни излети. Макарь у насъ зимата, особено презъ последните години, да не е така дълга и тежка както въ северните страни и нашата родина, богата съ високи планини, притежава най-благоприятни условия за зимни излети. Нѣкои клонове на нашия съюзъ, притежаващи обекти за такива излети, отбелязватъ една резултатна оживена планинска дейность.

До скоро мнозина у насъ се боеха отъ зимата, отъ снѣговетѣ. Нѣкои отъ видните ни поети описаха съ мрачни краски нашите планини, засипани съ снѣгъ съ страхотни зимни виелици, бури, фъртуни. (Следва)

ПРИСПОСОБЯВАНЕ И ТРЕНИНГЪ ПРИ ПЛАНИНАРСТВОТО

ЛЮБЕНЪ ТЕЛЧАРОВЪ

Всѣки спортъ се отразява върху тѣлесното устройство по единъ характеренъ начинъ. Умѣстно е за това да се спремъ, преди всичко, на **привикването** къмъ единъ спортъ, преди да говоримъ за интензивното му упражняване.

За отдѣлнитѣ видове спортъ не е безразличенъ въпроса за устройството на тѣлото. Въ дългитѣ плувания напр. е необходимо съществуването на известно количество подкожна тлъстина, тъй като продължителниятъ престой въ студената вода отнема значително количество топлина отъ тѣлото, което ускорява уморяването. Голѣмото значение на тежестта на тѣлото изпъква при борбата и бокса отъ една страна и при конния спортъ отъ друга. Колко е важна дължината на крайниците показва напр. спорта бѣгане. Също състоянието на мускулатурата и зрѣнието заслужава особено внимание. Не е безразлично дали единъ мускулъ е кжсъ или дълъгъ, дебелъ или тънъкъ, мекъ, еластиченъ, напрегнатъ или отпуснатъ. Дългитѣ мускули съ не-голѣмо напрѣчно сѣчение сж по-негодни за продължителна работа, отколкото тия съ голѣмо напрѣчно сѣчение. Силата на свиването е сжщо толкова по-голѣма, колкото сж по-отдлъчени залавнитѣ точки на мускулнитѣ сухожилия. Съответно на добритѣ условия на едно такова залавяне, достатъчно е незначително напрежение, за да се получи ефектъ, който единъ кжсъ мускулъ съ голѣмо напрѣчно сѣчение би далъ при близки залавни мѣста на сухожилията. Като примѣръ можемъ да приведемъ добритѣ майстори на високото скачане. Тѣ, почти всички, сж високи и тънки, съ дълга мускулатура и благоприятни условия на мускулнитѣ залавяния. Подобни примѣри има много. Отъ голѣмо значение по-нататкъ е състоянието на вътрешнитѣ органи. За всѣки единъ спортъ се изисква една ненарушена функция на кръвообращението, дишането, храносмилането, сѣ-

тивнитѣ органи и нервната система.

За особеното тѣлесно привикване при планинарството има сжщо голѣмо значение тѣлесното устройство. Между голѣмото число добри планинари, обаче, има толкова голѣмо различие, че често пѣти не изпъква влиянието на устройството. Безспорно, трѣбва да има едно съотношение между мускулната сила и теглото на тѣлото. Малката величина често може да укаже голѣма прѣчка напр. при катеренето, гдето се изисква по-голѣмъ просторъ за търсене хватки и стѣпки. При добра техника, безспорно и недостатъцитѣ на тѣлесното устройство не указватъ влияние. При планинарството конституционалното предразположение има голѣмо значение. Планинарството предполага изключителни данни за сила и издръжливостъ на човѣка. Самото поставяне на организма въ високия климатъ е вече едно изключително условие за организма, гдето непредвиденитѣ особености на времето, теренътъ и случайноститѣ отъ друго естество, поставятъ на изпитание всички прояви на физиката и духа. Тъкмо за планинаря е отъ най-голѣмо значение абсолютното здраве на вътрешнитѣ органи. Не помалко значение има функцията на сътивата. Кжсогледитѣ и недоочуватитѣ сж изложени на много голѣма опасности. За планинаря е необходимо едно правилно оценяване на цвѣтоветѣ, нѣщо което липсва напр. при далтонизма и което е нужно особено при ориентирането и търсенето на маркировката. Възрастта при планинарството играе по-ограничена роля, отколкото при другитѣ видове спортъ, гдето се изисква развиване на скоростъ въ действията. Приемайки, че кръвоноснитѣ сѣдове съ възрастта губятъ отъ еластичността при случаетѣ, гдето не се изисква внезапно напрежение, както при борбата и бѣгането, последнитѣ не сж изложени на особена опасностъ.

Не може да се каже, че по устройство жената въ тѣлесно отношение е по-непригодна за спортъ отколкото мъжа. У женитѣ подкожната мазна тъканъ е по-развита, отколкото у мъжетѣ, а мускулната обратно. За по-тежки планински предприятия безспорно жената е по-непригодна отъ мъжа. Самата физиология на жената я изключва понѣкога напълно отъ възможността да участвува наравно съ последнитѣ. Всички жени, които се отклоняватъ отъ предписанията на физиологията, плащатъ трибута си въ здравно отношение. Трѣбва да споменемъ накѣсо тукъ и моралното привикване. Много повече отколкото при всички видове спортъ се налага въ планинарството личния духъ, предвидливостта и хладнокръвието. Извънредно необходимо за поддържане душевното състояние у алпиниста е наличността на единъ живъ темпераментъ и неизчерпаемъ оптимизмъ, които да бждатъ поставени при всички лоши условия на преленъ планъ.

Тренингътъ служи за да повиши или запази приспособимостта на организма. При повечето видове спортъ, тренингътъ има първенстващо значение. Ако крайната целъ на тренинга е най-добрата форма на личното усърдие, то тя може да се постигне съ едно целесъобразие на движенията на ония мускули, които взиматъ участие при съответнитѣ видове спортъ. Чрезъ едно системно обучение се развива това, което се нарича спортенъ стилъ. Тѣй напр. се говори за единъ добъръ стилъ на бѣгачъ, на тенисманъ и т. н. Стилътъ у единъ спортистъ цели несъзнателното провеждане на движенията. Нужднитъ при спорта движения трѣбва да ставатъ автоматически, безъ предварително обмисляне. Изводитѣ и сравненията отъ наблюденията въ животинското царство сѣ толкова полезни за сравняване тия природосъобразни автоматични движения, че днесъ ние говоримъ за котешка пѣргавина, за маймунска бързина и т. н. Животнитѣ не смѣтатъ своитѣ движения като съзна-

телна деятелностъ. Тия движения у тѣхъ сѣ инстинктивни.

При заучаването сложнитѣ движения, които изисква единъ спортъ, трѣбва отначало всички движения да протичатъ бавно, системно, подъ пълната контрола на съзнанието. Чакъ когато следъ продължително обучение движенията станатъ рефлекторни, подобно на рефлекторнитѣ движения придобити въ детинството, се спечелва и сигурността на естествения ритъмъ и бързина, съ които ни учудватъ животнитѣ.

Автоматизирането на движенията се отнася не само за нервната и мускулна система, но сѣщо и за работата на дишането и кръвообръщението, чрезъ които ритмичната и рефлекторна работа се улеснява значително. Отначало образуваната вследствие съзнателни волеви импулси инервация на мускулитѣ се замѣства постепенно съ инервацията само на оня мускулъ, който участвува въ автоматизма на движението. Колкото по-малко сѣ страничнитѣ, излишни за опредѣлени движения мускулни инервации, толкова по-ограничена е и обмѣната на хранителнитѣ вещества, водеща до умора на мускула. Когато преждевременно то изнемоляване при слабъ тренингъ засѣга вторично дихателнитѣ органи, това явление може да се отстрани успѣшно чрезъ поддържане една правилна дихателна техника, добита посрѣдствомъ внимателни упражнения. Всички модерни тѣлесно-възпитателни методи държатъ на това и броятъ много дихателни упражнения въ своята система.

Какъ трѣбва да се диша?

Отговорътъ е — по-възможностъ дълбоко издишане. Говори се само за издишането, защото то обуславя следъ себе си едно наложително дълбоко дишане. Това всѣки може да прѣвѣри върху себе си при усилена работа. При положението, че не се издишва напълно поетия и остатѣчния въздухъ въ бѣлитѣ дробове се установява едно повърхностно дишане, при което остатѣчния въздухъ не влиза изцѣло въ движение. Едно

подобно дишане не задоволява изискванията на напрегнатата работа. Напрежението при единъ спортъ е въ зависимостъ отъ трайността на упражнението, отъ бързината, отъ количеството сила приложена къмъ отдѣлнитѣ движения, както и отъ самия видъ на движенията, споредъ това, дали сж равномѣрни или неравномѣрни. Особено последното качество е отъ значение. Упражнения, при които се промѣня темпото, при които се промѣня инервацията, даватъ най-голѣмо напрежение.

Особено неекономични сж движенията съпроводени съ неприятни психически представи, препятствие и рискъ. Най-доброто срдство противъ причинени отъ подобни условия загубвания на силитѣ сж описанитѣ автоматизирания на движенията. Съ него се получава чувството на сигурностъ. При единъ отъ най-тежкитѣ спортове, какъвто е боксътъ, движенията протичатъ чисто рефлекторно. Едно движение трѣбва да бжде така произведено, че да не причинява никаква мъжа — напротивъ, трѣбва да доставя удоволствие.

Най-простиятъ тренингъ за подготвяне планинаря къмъ неговия спортъ е изкачването и катеренето. Всички ония, които нѣматъ възможностъ да бждатъ редовно въ планината, а такива сж повечето отъ планинаритѣ, нѣматъ близко въ околността планини или скали за упражнение, трѣбва да нагаждатъ тѣлото си къмъ едно хармонично развитие чрезъ системни движения и спортни упражнения. Планинскиятъ спортъ е предимно единъ бавенъ спортъ. Отдѣлнитѣ движения въ него ставатъ толкова бавно едно следъ друго, че често пжти има достатъчно време за обмисляне. Това се отнася главно до катеренето, гдето трѣбва да се търсятъ хватки и стѣпки въ скалитѣ и гдето се налага едно кригическо стнасяне къмъ последнитѣ. Тукъ едно съзнателно обмисляне се налага. Това става и при преминаването на стрѣмни ледени стени или сиѣжни наклони, гдето е нужно продължително напргане на

вманието. Другояче стои въпроса съ запазването на равновесие, при което главна роля играе нервната и мускулната система и гдето действието протича несъзнателно — автоматически. Бързината въ планинарството е необходима като рефлексъ при планинскитѣ скокове, особено надъ глетчернитѣ пукнатини, всрѣдъ стрѣмнитѣ скали, въ акробатиката на катеренето, въ ски-спущанията и т. н. Благоприятниятъ изходъ при злополукитѣ зависи отъ правилно функциониращитѣ рефлекторни движения. Тѣмко защото планинскиятъ спортъ е единъ сравнително бавенъ спортъ съ множество внезапни и непредвидени моменти, трѣбва да бжда предварително добре осигуренъ чрезъ целесъобразна подготовка съ други видове спортове. Преди всичко, необходимо за тренинга въ началото е единъ спортъ на чистата сила, напр. вдигане тежести. Това допринася за приучване къмъ бързо използване на силата, както и засилва кръвообръщението, особено въ дробоветѣ, вследствие усилено задържане на дишането. Между катерачитѣ въ планинитѣ съществува убеждението, че ржцетѣ трѣбва да бждатъ много добре тренирани. Този възгледъ не е съвсемъ правиленъ. Планинарството е особенъ родъ ходене, при което ржцетѣ твърде често трѣбва да се поставятъ въ употребление, обаче, само тогава, когато трѣбва да се употреби по-голѣма залавна плоскостъ на тѣлото, за запазване равновесие. Това, обаче, не се отнася до чисто катерачния спортъ, чието практикуване, особено въ надвеситѣ обуславя едно прѣкомѣрно изразно развитие на мускулатурата на ржцетѣ и раменния поясъ. Въ ледниковия и високия — планински алпинизмъ подобно приложение е едно отъ рѣдкитѣ изключения. Особено дългото тичане е едно прекрасно трениране за всички видове спортъ, специално за планинарството. Нищо не улеснява по-добре способността къмъ работа, както обичайното тичане, което създава най-добрия тренингъ, преди всичко на дишането и кръвообръ-

щението, срещащи се като най-главен елементъ на планинарството. При това тичането не трѣбва да се прави при упражненията на извънредно дълги разстояния, както и да се продължава извънредно много. Установяването на рекорди при тичането уврежда тренинга. Трѣбва нѣколко минути следъ свършване на упражнението, дишането и пулсътъ да дойдатъ на своята норма. Темпото на тичането трѣбва да бѣде таково, че да бѣде напълно достатъчно носовото дишане.

Едно добро наподобяване на тичането е скачането на вѣже подъ форма на упражнения. Упражняваната отъ боксориътъ, при тѣхния спортъ система на тренингъ сѣщо е препорѣчителна, тъй като докарва максимално напрежение на тѣлото и еластичностъ. Като предварителни упражнения за работа върху ледъ и снѣгъ съ пикелъ, се препорѣчва сеченето на дърва, както и градинска и полска работа. И туку трѣбва работата да протича по възможностъ ритмично, както това става у работниците.

Нѣколко думи върху претренирането.

При днешното състояние на спорта, добре е последниятъ да се използва разумно за целитъ, които преследва. За поддържане добро тѣло и добри функции на последното, е нужно сравнително не голѣмъ тренингъ. Цѣлата тайна на хората, които винаги сѣ въ една добра тѣлесна форма, се крие въ ежедневното посвѣтяване на нѣколко минути за тѣлото. При това не се касае до система, а до редовно и правилно провеждане на тренинга. Единъ поддържанъ по този начинъ организъмъ е готовъ всѣки моментъ да премине къмъ напрегната работа. Що се касае до моралния тренингъ, получаването му не може да стане по начинитъ на физикалния. Планинарътъ има да се справя съ постоянно нарастващи възбуждения отъ препятствията и винаги трѣбва да запазва присѣтствието на духа. Това се получава чрезъ навика. Всичко онова, което въ началото причинява разтупване на сърдцето, изчезва напълно чрезъ чести повторения. Особено добре свикване въ това отношение даватъ борбата, водниятъ спортъ, скоковетъ съ ски и особено самото планинарство.

Пиринъ зиме

(Аероснимка)

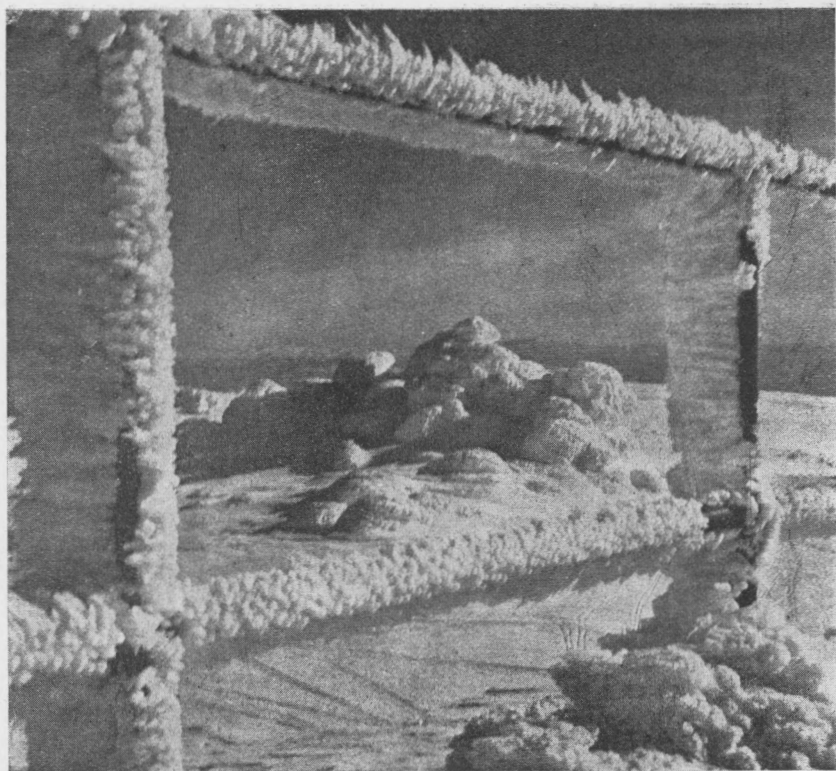
ВЪ ЧАСЪ НА ВЪЖДЕЛЕНИЕ

Напредъ къмъ висинитѣ
презъ урвести пжтеки!
Щомъ въ изгрѣвъ срѣдъ позлата
се върхове откриятъ,
ще стѣпя на скалата,
орлитѣ детѣ се виятъ.

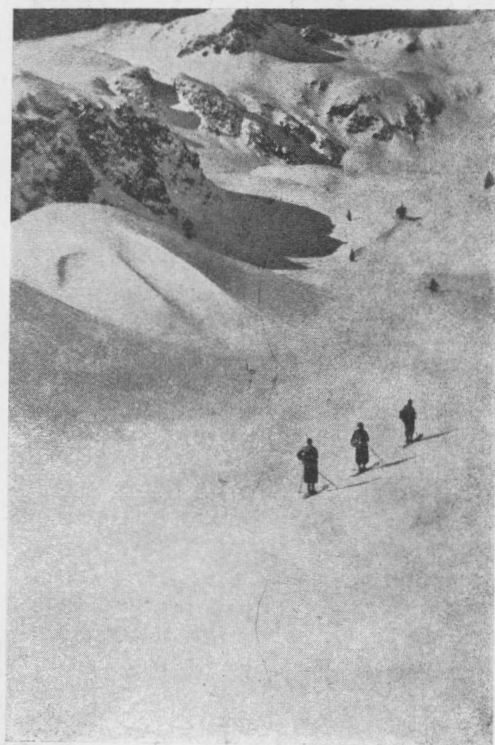
Прѣвъ слънцето ще срещна,
въ позлата самъ ще блѣсна . . .
И всрѣдъ зари съсъ пѣсень
въ лазура ще се кѣпя.
Самъ блѣнъ въ тоз' мирѣ чудесенъ,
детѣ слънце първомъ стѣпя.

И воленъ, свлѣкълъ вече
веригитѣ суетни,
да гледамъ красотитѣ
въ просторитѣ безмѣрни —
Надъ мжкитѣ тегловни,
създадени за роба,
надъ користи зловолни,
отъ завистъ или злоба,
ще плувамъ въ красотитѣ . . .
Нагоре и безспиръ,
доръ стигна висинитѣ
на свѣтълъ, с'яенъ мирѣ!

Емануилъ Мутафовъ.

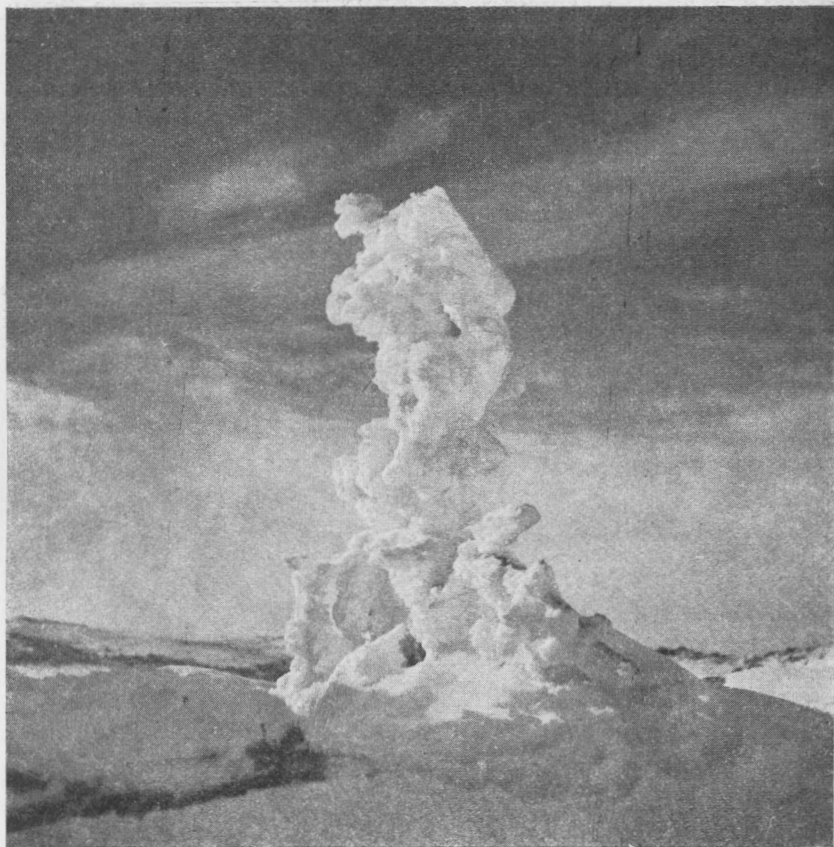

Черни връх
отъ наблюдателницата
Снимка Н. Ив. Божиновъ

КЪМЪ: ЗАХАРИЕВЪ,

Съ ски въ планината

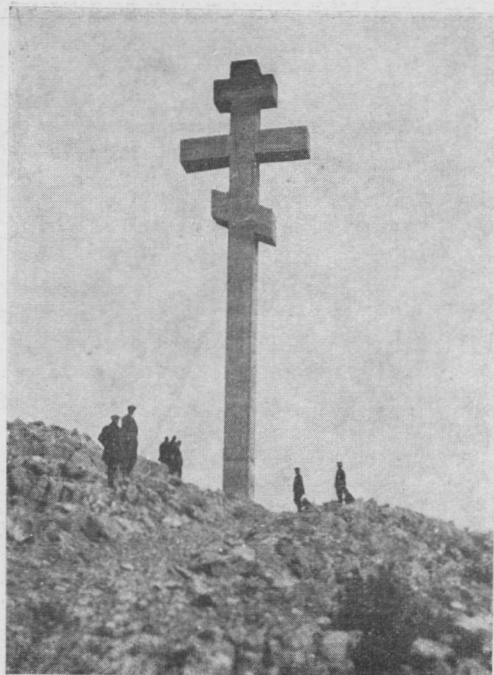

Зименъ стражъ на красотата
Сн. Н. Ив. Божиновъ

ЗИМЕНЪ ТУРИЗЪМЪ

Снѣжна Витоша
Снимка М. Кръшнякъ

„ОКОЛЧИЦА“

Въ скоро време за българскиѣ туристи ще се създаде единъ новъ обектъ за посещение презъ всѣко време на годината — „Околчица“, лобното мѣсто на великана—поетъ Хр. Ботевъ. За да се увѣковѣчи това мѣсто, комитетътъ въ гр. Враца за увѣковѣчаване Ботевата епопея, построи на в. „Околчица“ 30 метра високъ желѣзобетоновъ опълченски кръстъ, символизиращъ голготата на народния герой Хр. Ботевъ и неговата чета. Тоя гигантски кръстъ се вижда вече отъ пространната Дунавска равнина и отъ влака Мездра—Враца. Нощно време сѣщия ще бѣде освѣтяванъ съ три мощни електрически прожектори отъ малка хидравлическа електрическа централа, построена при водопада на обилния изворъ „Крушовица“ въ подножието на „Околчица“. При основитѣ на кръста ще бѣде уреденъ малкъ параклисъ съ реликви отъ освободителното дѣло. Околността ще бѣде превърната въ

народенъ паркъ и залесена съ борова гора. На полянката предъ кръста идущата пролѣтъ ще бѣде построена отъ комитета туристическа хижа съ пазачъ, за да дава подслонъ и убежище на многобройнитѣ ботевѣ поклонници. До самата хижа ще бѣде изкарана вода отъ обилния изворъ „Крушовица“ съ електрическа помпа, хижата и околността ѝ ще бѣдатъ освѣтени съ електричество

Гледката, която се открива отъ този връхъ е чаровна, погледътъ се плъзга на северъ чакъ до Дунава, на изтокъ Тетевенския балканъ се подига като нѣкой исполинъ, а на западъ стрѣмнитѣ скали на „Вратцата“ преграждатъ погледа като вълшебенъ декоръ. Мистично освѣтения гигантски кръстъ нощемъ ще сочи на закъснѣлия пѣтникъ мѣстото, кждето загина най-великия синъ на племето ни.

Архитектъ Дограмаджиевъ.

ПЛАНИНСКА СПАСИТЕЛНА СЛУЖБА

Д-РЪ БОЯНЪ х. СТАМОВЪ

През декемврий 1933 година, група туристически дейци основаха планинската спасителна служба. По този начинъ бѣ осъществена една идея, която години наредъ се подхвърляше всрѣдъ туристическия срѣди, безъ да може да бѣде приближена до реалността. А нуждата отъ една организирана взаимопомощ се чувствуваше отдавна. Планината се посещаваше отъ хиляди туристи и скиори и всѣки празникъ, особено презъ зимния сезонъ, ставаха достатъчно много инциденти: слънчасване, отравяне, охавване отъ змия, замръзване, нараняване. Не закъснѣха и смъртните случаи. Нѣкакъвъ по-рано непознатъ духъ — духъ на егизмъ бѣ обладалъ тѣзи хиляди поклонници на планината. Мѣчно се намираха вече хора, които сж готови да напуснатъ посрѣдъ нощъ своето сигурно убежище въ хижата и изъ мъгли и снѣжни бури да търсятъ заблудилия се, да носятъ своята спасяваща помощ на наранения, на загиващия — „щомъ не може да ходи, да не трѣгва“ — ето единъ новъ девизъ, колкото и чуждъ на планинската срѣда, все пакъ достатъченъ, за да успокои съвѣстѣта. Като че ли никой не осъзнаваше, че планината грози съ своитѣ опасности и най-добрия туристъ. Отъ друга страна, малко останалитѣ туристи, заразени още отъ стария, красивъ планинарски духъ, срещаха голѣми препятствия и мѣчения въ моменти, когато трѣбваше да дадатъ своята помощ: липсваха уредени аптеки, превързочни материали, носилки, спасителни шейни.

Една аномалия въ нашия планинарски животъ трѣбваше да бѣде премахната и съ тази задача се натовари новосъздадената служба.

Българската планинска спасителна служба бѣ уредена при туристическия и скиорски съюзи и тѣхнитѣ софийски клонове. Тя си е поставила за целъ да

извършва всички спасителни акции при нещастни случаи въ планината и съ своята общественно-просвѣтна дейность, да способствува за намаляване планинскитѣ инциденти. Разбира се, още отъ самото начало на службата се оформи, като една общополезна, чужда на всѣкакъвъ сепаратизмъ, организация. Помощта се даваше на всѣки нуждающъ се посетителъ на планината, безъ огледъ на това, дали той е организиранъ туристъ и дали той впоследствие ще посрещне направенитѣ при спасителната акция разноси. Спасителната служба избра следнитѣ срѣдства за постигане на своята целъ:

1. Организиране доброволчески спасителни команди.

2. Създаване осведомителна служба за нещастия въ планината.

3. Уреждане бързъ транспортъ отъ мѣстото на злополуката къмъ града, респ. болничното заведение.

4. Снабдяване планинскитѣ хижи съ лѣкарства, превързочни материали, лѣкарски инструменти и онѣзи пособия, които ще бѣдатъ необходими за провеждане на спасителни акции — носилки, спасителни шейни, вѣжета, фенери, факли, одеяла и пр.

5. Уреждане медицинско-санитарни и технически планински курсове.

6. Уреждане общественно просвѣтни беседи — сказки и пр, които ще иматъ за целъ да опознаятъ обществото, съ опасноститѣ на планината и съ начина за тѣхното предпазване.

7. Поощряване проявената взаимопомощ въ планината, съ раздаване почетни знаци, почетни грамоти и представяне за награда предъ държавнитѣ и обществени фондове онѣзи лица, които сж се отличили въ планинското спасително дѣло.

8. Уреждане служба за информиране обществото, относно времето, снѣгътъ и всичко стоящо въ връзка съ излетуването

въ планината.

Всички тѣзи отдѣлни инициативи трѣбваше да бѣдѣтъ постепенно проучени и осъществени, докато службата получи своя сегашенъ видъ.

Въ сѣщностъ, три сѣ най-важнитѣ елементи, отъ които зависи правилното провеждане на една планинска спасителна акция: спасителни команди, осведомителна служба за нещастия, бързъ транспортъ къмъ града.

Организацията на спасителнитѣ команди като че ли среща най-много мъчно-тии. Хора не липсватъ. За такива начинания, винаги се явяватъ много кандидати, но малцина между тѣхъ притежаватъ нужнитѣ интелектуални, физически и морални качества. Работата на една спасителна команда е тежка, отговорна и много опасна. Особено зиме, когато се действува при мъгла, силенъ студъ или снѣжна виелица. Често пѣти излизането на сто крачки отъ хижата е мъчително, ураганътъ бушува, снѣгътъ се забива въ лицето, бурята съ страшна сила вилнѣе и поваля. А презъ такива нощи трѣбва най-често да се действува. Точно сега има загубвания и измръзвания; въ такова време най-лесно настѣпва пагубното отчаяние, което бива бързо последвано отъ пълно грохване на силитѣ.

Тревожната вѣстъ идва въ хижата и командата трѣбва незабавно да потегли. Тя не може да се връща обратно съ празни рѣце, защото последнитѣ надежди сѣ въ нея и нейния неуспѣхъ означава едно ново планинско нещастие.

Ясно е, че членътъ на спасителната команда трѣбва да бѣде якъ, издържливъ, волевъ индивидъ. Той трѣбва да има смѣлостъ и решителностъ въ голѣма степенъ. Разбира се той трѣбва да бѣде добъръ планинаръ, да познава добре мѣстността, да бѣде добре екипиранъ, и да действува задружно съ своитѣ другари. Планомѣрната работа е единъ важенъ елементъ за успѣхъ. Девизътъ на вѣрка спасителна работа е: съ максимумъ усилия въ най-кратко време! А това изисква планъ, изисква и единодействие. Ето

защо въ командата трѣбва да цари една голѣма дисциплина. Време за споръ и дискусии нѣма. Отъ друга страна едно своеволно раздѣляне или отдѣляне отъ командата може да намали нейната стойностъ, дори да даде една нова жертва — отлъчилиия се спасителъ. При разномислие решава водачътъ на командата, който е лицето ползуващо се съ най-много авторитетъ и обичъ всрѣдъ своитѣ другари.

Още едно лице не трѣбва да липсва въ една нормално оформена спасителна команда — това е лѣкарътъ. Той трѣбва да бѣде нераздѣлния съпътникъ. Той е първиятъ, който ще се доближи до нуждающия се и ще му даде необходимата помощъ. Но колкото и да бѣде важно неговото присѣствие на мѣстото на злополуката, еднакво важно е той да бѣде въ помощъ, а най-вече да не бѣде прѣчка при останалата спасителна работа. Това ще рече, че лѣкарътъ трѣбва да бѣде планинаръ и да притежава всички онѣзи качества, които сѣ присѣщи на всѣки членъ на спасителната команда.

Въпросътъ за спасителнитѣ команди въ софийската планинска областъ бѣ разрешенъ по следниятъ начинъ: на три пункта на Витоша (хижитѣ „Алеко“, „Кумата“ и „Момина скала“); се изпращаха еженедѣлно дежурни групи, състоящи се отъ 4 планинари и единъ лѣкаръ. Групата потегляше отъ София сѣбота вечеръта (респ. въ навечерието на празничния день) и оставаше на хижата цѣлия следващъ день. По този начинъ Витоша бѣ раздѣлена на три района. Къмъ хижа „Алеко“ принадлежеше Черни връхъ, Резньовѣтъ и цѣлия северенъ склонъ къмъ село Драгалевци, на хижа „Кумата“ се падаше Селимица и районитѣ „Еделвайс“ и „Фонфонъ“, а хижа „Момина скала“ обхващаше Балабана, Каменото здание, „Планинецъ“ и наклонитѣ къмъ Княжево респ. с. Бояна. Презъ останалитѣ дни на седмицата дежурѣше дѣлничната команда, която бѣ готова всѣки моментъ при нужда да потегли къмъ планината. Сѣщиятъ начинъ на действие бѣ усвоенъ и по отно-

шение на другите близки на София планински обекти: Люлин, Мургащ, Лозенският планини. Те представляват въпреки по-малко опасни области, понеже са леко достигаеми с обикновено превозно средство и имат по-малко посещения. Спасителни команди бяха изпращани на връх Мусала, на хижа Мусала, на Осогово и Маловица.

Държавата се готови и групи, които можеха да потеглят при нужда и за по-далечни места, което през изтеклият три години ставаше необходимо на няколко пъти.

Тази система даде още от началото добри резултати и била запазена с незначителни изменения до днес.

Много важно за добрата дейност на една планинска спасителна служба е да има бърза и акуратна осведомителна система. За инцидента трябва да се обади незабавно. Добре е да се съобщават и подробности: къде е станало нещастие, в какво се състои то, колко души са засегнати. Съобщението не трябва да бъде пропито нито с много оптимизъм, нито с вреден песимизъм. Алармата е ненужна. Нещастие не трябва да се преувеличава, защото в града ще се губи ценно време за по-голяма подготовка на спасителната акция (комплектуване по-голяма спасителна група, взимане ненужни санитарни пособия, ангажиране превозни средства и пр.). Когато съобщението ще трябва да мине през няколко лица, добре е да бъде написано, защото предаването от уста на уста претърпява големи изменения. Ние не веднъж сме имали случай, при които нараняването се състои в една лека навехване, а сведенията до като стигнат до нас гласят, че лицето е получило фрактура на двата крака или пък лежи в несъсъс и т. н.

Във градът трябва да има обезателно едно място, добре известно, където да бъдат отправяни всички подобни съобщения. Добре е това централно място да има телефон. Напр. частен дом, пожарната команда и др. Въ Со-

фия са известни два телефона — 20559 и 25953 — на които денонощно могат да бъдат отправяни съобщения за планински инциденти. Съобщението в края на краищата, по определен път трябва да достигне лицето, което ще събере и поведе дежурната спасителна команда. И тук основният принцип е да не се губи нито минута време. Не е излишно да се спомене, че вардачът на хижа, лесничият и пр., който първо узнае нещастие, не трябва, осланяйки се на спасителната служба, да бездейства, а трябва сам веднага да започне спасителните работи доколкото и с каквото може. Най-уместно е, ако има телефон да направи кратко съобщение за да се почне долу подготовката по изпращане на спасителната група, след това да се притече в първа помощ и след като извърши първите спасителни мерки, да отпрати вече второ подробно съобщение за станалото нещастие.

Въ София осведомителната служба винаги се указваше добра. Въ този момент има няколко телефонни пунктове, които могат да се използват за тази цел: Черни връх, хижа „Алеко“, лесничеството, при хижа „Кумата“, каменното здание и дом „Тинтева“. На туй място трябва да изкажем похвала на вардачит на витошките хижи, на лесничият и чиновникът от общинското каменно здание, които винаги са си изпълнявали достойно дълга.

От голяма важност е бързия транспорт към града, сир. към болничното заведение. За тази цел, трябва да бъдат организирани две абсолютно различни разстояния: от планината до началото на пътя, по който се движат моторни и обикновени коли и по самия път към града. За последното разстояние е необходимо само едно превозно средство, което от преди трябва да бъде известно и условно да потегля при нужда незабавно. Съвсем иначе стои въпроса с планинския транспорт. Той трябва да бъде най-внимателно проучен и организиран. Въ особено

застрашени области трѣбва да бждат оставени нужднитѣ за превозъ пособия (носилки, планинска шейна, вѣжета и т. н.). Тѣзи пособия следъ всѣко ползуване трѣбва безъ забавяне наново да бждат изнесени на съответния планински пунктъ, защото още на следния день може да бждат пакъ необходими. Най-добре е това да става срещу известно възнаграждение. Специално носилката и шейната, трѣбва да сѣ рационално построени. Тѣ трѣбва да бждат, преди всичко, леки, а по възможностъ да притежаватъ нужднитѣ приспособления за сгъване или разглобяване. Това е много важно за обратния имъ транспортъ къмъ планинитѣ — особено презъ зимата. Планинската служба притежава както сгъваеми носилки, така и шейна.

Тѣзи нѣща сѣ отъ значение, защото смъкването на наранения трѣбва да стане бързо и безъ сътресения. Нашитѣ снимки, които представятъ планинския транспортъ на единъ нараненъ скиоръ, сѣ достатъчно поучителни. Въ първия случай носенето става по примитивенъ начинъ — участвуватъ множество лица и наранения бива болезнено разтърсванъ. Когато ние предадохме лицето на хижа „Момина Скала“ намѣрихме, че краищата на счупената бедрена костъ сѣ силно размѣстени. — Едно обстоятелство, което би могло да има тежки послѣдствия за наранения — повреждане на кръвоносенъ съдъ и едно опасно кръвоизлияние, прерѣзване на нервъ и следваща парализа на крайника и т. н. Въ втория

случай (снимка № 2) транспорта се извършва съ една спасителна шейна. Както снимката илюстрира, при това положение сѣ достатъчни двама туристи, наранения не се изтезава и не е изложенъ на горепомнатитѣ опасни случаи.

Българската спасителна служба още презъ първата година на своето съществуване отбеляза голѣми успѣхи. Само изъ Витоша бѣ дадена помощ на десетки нуждающи се туристи. На нѣколко пѣти тежко наранени скиори бѣха смъквани отъ дежурнитѣ спасителни команди. Презъ следващитѣ години тази дейностъ бѣ още по-резултатна. Бѣха създадени условията за една благотворна работа: отлични спасителни команди, модерни планински аптеки, спасителни шейни и пр. Но, което е най-важното, поетата инициатива направи да заговори наново стария, красивъ планинарски духъ: помагай, притичай се на помощъ, защото това е върховния свещенъ дългъ на всѣки единъ туристъ.

Днесъ опитътъ е завършенъ. Три години неуморна работа показва колко необходимо е и какво трѣбва да бжде планинското спасително дѣло у насъ. Но идеята съвсемъ не е завършена. Мощното развитие на българския туризъмъ, новитѣ стремежи за популяризиране и въ чужбина българскитѣ природни красоти, изискватъ една идеално уредена планинска спасителна служба съ клонове и помощни групи въ всички планински селища.

ЕДНА СКИ-НЕДЪЛЯ

(Фейлетонъ)

— Една младежъ се е завъдила, лел' Ричке, не можешъ да ги разберешъ: чивията ли имъ е мръднала, времената ли станаха такива, или ние сме изглупѣли...

Цѣла седмица току само за хижѣ и биндунги разправятъ, снимки си показватъ и като рекатъ нѣщо да се наддумватъ, де що е извъ стаята съ главата надолу го обръщатъ. Чергата ми е станала на парцали . . .

Какъ не може на тия момчета да се намѣри нѣкоя работа, че да си стоятъ въ къщи. Мари и работата имъ не ща, каилъ съмъ да си отспятъ кат' хората и празника си да видятъ.

Като дойде петъка и вече пощръкляватъ. Опитай се да имъ продумашъ нѣщо, ще те изядатъ. Дойде ли съботата, като повлекатъ дъскитъ и парцалитъ си, отършуватъ долапитъ и да ги нѣма. Кѣде ходятъ и кѣде спятъ извъ тая планина, акълътъ ми не го хваща. Ще уловятъ я да настинатъ, я главата си да счупятъ, че после на кого пакъ. Да бѣше една недѣля, да бѣха две, думица да не имъ кажешъ, ами тѣ? — празникъ не минава да не дигнатъ къщата на главата си и да не изкрѣнкатъ отъ баща си нѣкоя стотарка. Не мога повече. Аманъ...

Че остави другото, ами сж се повлекли съ едни, да те е срамъ момичета да имъ кажешъ. Обули едни панталони, затътрили си подкованитъ крака, килнали едни калпачета, на нищо не приличатъ. Ами нали имъ уйдисватъ на ума? Я иди имъ кажи нѣщо, ще те лапнатъ: „Ти, каже, нищо не разбирашъ. Знаешъ ли Фанчето като имъ изрѣза миналата седмица една кристияния, шапкитъ имъ разигра на всички . . .“ Гледай имъ ти пипето . . .

То да е съ мѣрка, кой какво ще имъ каже. Ами . . . Ама туй всѣка недѣля, всѣки празникъ . . . Какъвъ бѣше този чистъ въздухъ и туй възрождаване! Нѣма за тия момчета ни Нова година, ни Коледа — хукнали като бѣсни.

Сърдцето ми се е свило и не мога

празника си да видя. Кѣде ходятъ, какво правятъ, мръзнатъ ли, гладуватъ ли, нищо не ти казватъ. Току си дойдатъ вечерята, очитъ имъ зачервени като на караконджули, отъ пиене ли, отъ неспаене ли, можешъ ли ги разбра, думица не обелватъ!

И да речешъ, че само тѣхъ ги е хванало, хайде, ами то: коскоджамити хора, директори на банки, инженери, доктори, тръгнали, сѣкашъ ги калесватъ тамъ. За срамотитъ станахме: оназъ, отсрещната, и тя като се ъафърцунила, едни шалчета, едни чудесии, помѣкнала се и тя, барабаръ съ всички. „Отъ ски-спорта нѣма по-хубаво нѣщо: азъ, казва, отъ малка така си ходѣхъ“. Ами, че не я знамъ, до оназъ година отъ нея недѣленъ день по Царъ Освободителъ не можешъ да минешъ.

Не знамъ вече. Единъ свѣтъ се е завъдилъ, не му виждамъ края . . .

— — — —

Не бой се, читателю, това сж коментари на леля ми; стара жена, какво да я правишъ!

Азъ ще ти разправа нѣщо друго. Ела една зимна недѣля рано сутринъта на нѣкоя отъ спиркитъ да видишъ наистина какъвъ свѣтъ се събира: едни млади, жизнерадостни хора, станали рано сутринъта и надеждата за единъ смисленъ день изписана на лицата имъ. Тѣ носятъ толкова животъ съ себе си въ планината, че неволно ти се иска да вѣрвашъ, какво онова, което е останало долу въ дима и саждитъ, се е отрекло отъ животътъ и самозакопало.

Направи си труда да отидешъ до нѣкоя отъ витошкитъ хижѣ — ти ще видишъ тамъ единъ другъ свѣтъ на радостъ, волностъ, здраве и сила. Нѣкакви други, непознати на тия хора, въодушевени отъ неизвестна за тебе причина, като че опиянени отъ самитъ себе си, празнуватъ нескривано своятъ полетъ къмъ нѣщо чисто и възвишено, което не се подава на описание. Изтрѣгни се отъ

твое то настроение на песимизъм, скептицизъм и безволие. Надвий собствена ти си неподвижност и се подай и ти на това настроение, което заразява съ своята простота и свежест. Отдѣли се действително духомъ и тѣломъ за една недѣля отъ града и ще видишъ какъ само единъ ски-денъ въ планината ще ти подари радостъ и бодростъ за цѣлата седмица.

А ако пъкъ имашъ щастието да си се качилъ на върха и отъ тамъ съгледалъ бѣлата земя подъ себе си, съ която те

свързва само изрѣзаната въ снѣга линия на изкачване, почувствувалъ облекчение отъ тормоза на всичко дребно и земно, ти ще усетишъ неволно порасли криле и съ тѣхъ ще полетишъ къмъ новъ животъ, къмъ новия свѣтъ на заслужената радостъ.

Не се оплаквай отъ живота: той е толкова хубавъ, ако умѣешъ да го издигнешъ, да го пренесешъ въ планината, въ бѣлото, чисто царство на снѣга...

Направи това и ти ще ми бѣдешъ благодаренъ!

ПЛАНИНСКА ФОТОГРАФИЯ

НИК. ИВ. БОЖИНОВЪ

(Практически съвети)

Поради обстоятелството, че печатанитѣ въ миналата годишнина статии на Ник. Божиневъ, предизвикаха голѣмъ ин-

тересъ, редакцията ще даде отъ сѣщия познатъ авторъ редица статии по планинската фотография.

Има редица подробности въ фотографията, върху които всѣки любителъ трѣбва да има известно понятие и трѣбва да ги познава отлично, защото макаръ и незначителни на пръвъ погледъ, тѣ играятъ голѣма роля за резултата отъ нашата фотографическа работа. Ето защо азъ, както и въ предишнитѣ статии, така и въ тия, които следватъ, съмъ си задалъ съвсемъ скромна задача — да дамъ известни практически съвети, просто формулирани и до колкото мога, ясно изразени, върху най-належащитѣ да се знаятъ отъ единъ любителъ нѣща.

Тукъ пакъ бихъ повторилъ това, което писахъ въ предишния брой — всѣки, който се интересува повече отъ фотографията, трѣбва да си набави великолепната книга на известния нашъ фотографъ г. Бончо Карастояновъ, където всички повдигнати тукъ въпроси, сж изчерпателно разгледани.

Никой нашъ другаръ не бива да забравя, че трѣбва да се познава отлично техническата страна на фотографията, за да се напредне и въ художествената.

Техниката ѝ се учи по-лесно. За ху-

дожествената страна на фотографията трѣбва повече художественъ усетъ и учене отъ изложби, албуми, снимки и пр. Но за да се дойде до тамъ, трѣбва да се знаятъ срѣдствата за това. Другъ пжтъ нѣма.

Всѣки любителъ, като вземе апаратъ, обикновено, не винаги му сж ясни напълно цифритѣ и даннитѣ, които тѣ изразяватъ, написани на рамката на обектива, точното значение на блендата и пр. А тѣ сж важни нѣща и трѣбва да се знаятъ.

Фокусно разстояние. Бележи се съ буквата Ф. То е разстоянието отъ срѣдата на обектива до матовото стъкло, когато обектива е нагласенъ (изясненъ) на много отдалечени предмети (така наречено на „безкрайностъ“). Колкото е по-късо фокусното разстояние и е по-слаба свѣтлосилата на обектива (а това последното може да се регулира и съ блендата), толкова по-отблизо почва „безкрайността“ на дадения обективъ. Но за да бжде изображението напълно ясно и въ крайщата, фокусното разстояние не бива да бжде по-малко отъ диа-

гонала на плаката или филмът на дадения апарат, данните на чийто обективъ разглеждаме.

Напримеръ, на единъ апаратъ 6/6 фокусното разстояние на обектива не бива да бжде по-малко отъ 7.5 см., т. е. толкова, колкото прави диагонала отъ единъ квадратъ съ размѣри 6/6 см. Колкото е по-късо фокусното разстояние на единъ обективъ, толкова е по-широкъ жгълъ, съ който той снима предметитѣ. Практически изразено е така: ако имате да снимате едно високо здание и застанете на мѣстото отъ кждето единъ обективъ съ 7.5 фокусно разстояние точно побира въ матовото стъкло изображението на цѣлото здание, то ако отъ сжщото мѣсто се опитате да снимете сжщото здание съ обективъ, който има по-късо фокусно разстояние, напр., 5 см. то изображението върху плаката ще бжде много по-малко отколкото първото (това сж така наречени широкожгълни обективи), обратно, ако зданието се снима съ обективъ съ по-малкъ обхватенъ жгълъ, напр. 10 см. фокусно разстояние, то изображението на зданието отъ сжщиятъ пунктъ не ще може да се побере на плаката, а ще се види само частъ отъ зданието.

За туристически цели, по-удобни сж обективитѣ съ дълго фокусно разстояние, тъй като въ повечето случаи ние снимаемъ предметитѣ (планини, върхове и пр.) отъ далечни разстояния и трѣбва да излизатъ изображенията по-едри. Принципа на така нареченитѣ телеобективи е: да увеличи фокусното разстояние до толкова, до колкото се желае да се увеличи и голѣмината на изображението, което желаеме да получимъ отъ отдалечения отъ насъ предметъ.

Универсални обективи сж тия, които иматъ фокусното си разстояние равно на диагоналътъ на плаката или филма.

Фокусна дълбочина. Това е свойството на обективитѣ да предаватъ едновременно почти еднакъво ясно, освенъ нагласенитѣ на ясностъ предмети, така и други, които се намиратъ по-далечъ или

по-близо до обектива.

Фокусната дълбочина зависи главно отъ фокусното разстояние на обектива и отъ относителниятъ отворъ на обектива — блендата. Колкото е по-късо фокусното разстояние на обектива, толкова по-голѣма дълбочина има той. Практически изразено: при късото фокусно разстояние безкрайността започва отъ сравнително късо разстояние предъ обектива, отъ който пунктъ нататкъ всичко е напълно ясно. При дългофокусни обективи, това е голѣмо. За да се получи по-голѣма фокусна дълбочина се употребява главно блендата. И това е главното ѣ предназначение. Съ свиването на блендата се отсичатъ лжчитѣ отъ крайщата на обектива, съ което се увеличава яснотата на предметитѣ отчасти стоящи предъ тѣзи нагласени на фокусъ и повече на предметитѣ, стоящи задъ нагласенитѣ, преди свиването на блендата, на фокусъ.

Практически пакъ изяснено: Ако при единъ обективъ Тесаръ 1:3.5 нагласите на фокусъ предмети намиращи се на 4 метра отъ обектива, то при пълния му отворъ, то ще трѣбва да бждатъ ясни всички предмети само между 3.30 и 5 м. ако, обаче, се свие блендата на 5.6, увеличава се яснотата на предметитѣ, отстоящи отъ обектива на разстояние 3 и 5.60 метра. При бленда 8, това разстояние между 2.80 и 6.50, и съответни: при бленди 11—2.5 до 9 м. при бленда 16—2,10 и 25 метра, а при бленда 22 всички предмети отстоящи отъ 1.80 метра нататкъ ще бждатъ ясни. Значи, при намаляване на блендата се увеличава фокусната дълбочина, както и въобще се увеличава яснотата на изображението.

При модернитѣ апарати, като тия на Цайсъ (шпигелрефлексъ камари) Ролай-флексъ и пр., за които се писа вече въ единъ отъ предишнитѣ броеве, е поставена таблица съ точно обозначенитѣ разстояния, които сж ясни при даденъ метражъ при разстояние на предмета на който е изясненъ фокуса, тя означава при кои бленди и при какъвъ метражъ

каква е фокусната дълбочина. Нѣщо, което много улеснява работата съ тия апарати. На апарати съ матово стъкло се изяснява най-напредъ фокуса върху главния предметъ, който се снима и следъ това се свива блендата докато се получи яснота и на предметитѣ, които сѣщо така се поставятъ да бѣдатъ напълно. ясни.

Съ всѣко обаче намаление на блендата се намалява и количеството на свѣтлината, която прониква въ обектива и по тоя начинъ се намаля свѣтлосилността му, и за да се уравни това, за всѣко дѣление на блендата трѣбва да се увеличи двойно времетраенето на снимането. За примѣръ взимамъ най-разпространената таблица за блендитѣ:

Ако даннитѣ за една снимка налагатъ при пълнѣнъ отворъ на обективъ да се снима съ 1/1000, то при намаляване на блендата ще се получи следниятъ резултатъ:

Бленда	1:38	или	3.5	1:6.5	1:8	1:16	1:22
Осветяване	$\frac{1}{1000}$		$\frac{1}{500}$	$\frac{1}{250}$	$\frac{1}{100}$	$\frac{1}{50}$	

По тоя начинъ единъ филмъ, снетъ при пълнѣнъ отворъ съ 1/1000 ще бѣде еднакво освѣтенъ, както и, ако се снемѣ съ 1/50 при 22 бленда. Разликата ще

е тая, че въ снимката ще има много по-голямъ фокусна дълбочина и ще бѣде „шарфъ“, по-„остра“ отъ първата.

При снимка съ 1/1000 ако е изяснено на 4 м. всичко, което се намира задъ 5 метра и предъ 3.30 м. ще е неясно, а сѣщата снимка снета съ 1/50 и 22 бленда всички предмети отъ 1.80 м. ще сѣ ясни.

При филтрите, значението и смисъла на употреблението за които говорихме въ една предишна статия се пресмѣта по сѣщиятъ начинъ (както се знае и тѣ намаляватъ количеството на свѣтлината) споредъ гѣстотата на самия филтъръ — това се означава или дава като данна при покупката на филтърътъ — колко пѣти намалява. Ако една снимка трѣбва да се снемѣ безъ филтъръ съ 1/1000 при дадена бленда и филмъ, то при сѣщитѣ данни като се прибави единъ филтъръ, който два пѣти намалява количеството на свѣтлината (обикновено обозначенъ съ 1) ще трѣбва да се снима съ 1/500 при филтъръ, който намалява четири пѣти — обозначенъ обикновено съ 2 ще трѣбва да се снима съ 1/250 и при филтъръ, който намалява 8 пѣти (или обозначенъ обикновено съ 4) съ 1/100.

(Следва)

СБОРНИКЪ А Л Е К О

Софийскиятъ клонъ „Алеко Константиновъ“ отъ Б. Т. С издаде туристически сборникъ Алеко, посветенъ на Витоша-планина. Въ сборника сж помѣстени статии, стихотворения, описания, исторически бележки и др. за пла-

с о ф и я
1936

нината, люлка на българския туризъмъ, отъ д-ръ П. Пѣевъ, Павелъ Делирадевъ, арх. Георги Козаровъ, Константинъ Константиновъ, Т. Боровъ, Стобийския епископъ Кирилъ, проф. В. Захариевъ, д-ръ Ив. Велковъ, Киро Т. Ки-

ровъ, д-ръ Ив. Боровъ, Василъ А. Радевъ, Димитъръ Пантелеевъ, Ал. Вл. Дяковичъ, Владимиръ Поляновъ, Г. Ст. Георгиевъ, Георги Клисаровъ, д-ръ Божко Ковачевски, Хр. Д. Бръзицовъ, Георги Малчевъ, Павелъ Кебърле, Михаилъ Ковачевъ и Христо Огняновъ.

Сборникътъ е илюстриранъ съ художествени снимки изъ Витоша отъ нашитѣ фотографи-планинари Ник. Божиновъ, Л. Христовъ, Вилхемъ Шахтъ, д-ръ Ив. Боровъ, Стоянъ Петровъ-Джонъ, Г. Ивановъ и др. Корицата е работа на проф. В. Захариевъ.

Луксозно издание, на илюстрационна хартия, форматъ 70 × 100, 104 стр. Цена 30 л. за членоветѣ на Б. Т. С. и абонатитѣ на сп. „Български туристъ“. Набавянето на сборника става чрезъ соф. клонъ „Алеко“ — Царица Йоана 18.